

Creació d'una comunitat d'aprenentatge:

elaborant seqüències didàctiques
digitals a l'àrea de religió catòlica

Alumna: Margarita Guinó Arias

Consultor: Vicent Part Julio

Màster en Educació i TIC
Universitat Oberta de Catalunya
1r semestre Curs 2011/12

Llagostera, Gener 2012

Agraïments

Aquest projecte ha estat possible gràcies a la col·laboració i ajuda de la Rosa Maria Piqué, coordinadora de l'àrea educativa de la FECC; Pere Micaló, director del SIERC; els docents que hi han participat amb diferents graus d'implicació en el projecte; en Vicent Part, per la seva orientació en totes les fases del projecte i a la Montse Rodon per aportar el seu ull crític i expert en la integració de les TIC a les aules.

Índex

1. Introducció	5
2. Resum executiu	6
3. Contextualització.....	8
3.1. Descripció de la situació de l'ensenyament de l'àrea de religió catòlica a Catalunya	8
3.2. Descripció de les entitats que donen suport al projecte	9
3.2.1. Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC).....	9
3.2.2. Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC).....	10
4. Justificació	12
5. Anàlisi de necessitats de l'organització.....	14
5.1. Realitat de l'ensenyament de l'àrea de religió catòlica a Catalunya	15
5.2. Integració curricular de les TIC a l'àrea de religió catòlica	16
5.3. DAFO	18
5.4. PREN	20
5.5. Requisits dels participants	21
5.6. Cost econòmic	21
5.7. Definició de les necessitats del context	22
6. Aspectes clau del projecte	24
7. Objectius.....	25
8. Planificació: disseny del projecte, planificació de tasques.....	26
8.1. Planificació inicial de tasques.....	26
8.2. Disseny didàctic.....	28
8.2.1. Model pedagògic.....	28
8.2.2. Objectius instruccionals.....	32
8.2.3. Estructura i seqüència del projecte.....	32
8.3. Disseny tècnic-logístic	36
8.3.1. Mitjans i sistemes	36
8.3.2. Avaluació.....	39
9. Desenvolupament i implementació del projecte	41
9.1. Desenvolupament dels mitjans.....	41
9.1.1. Fase I	41
9.1.2. Fase II.....	45
9.1.3. Formularis per a la recollida de dades	46
9.2. Desenvolupament dels materials dels discents	47
9.2.1. Pla docent	47
9.2.2. Espai de suport als usuaris.....	47
9.2.3. Materials de formació	48
9.3. Desenvolupament de la formació.....	48
9.3.1. Formació del grup de treball	48
9.3.2. Presentació unitats i metodologia de treball.....	49
9.3.3. Seguiment activitats i recull valoracions.....	52
9.4. Implementació de la formació	53
9.4.1. Activitats dels participants.	53
9.4.2. Activitats de la coordinadora	56

9.4.3.	Altres rols	57
9.4.4.	Funcionament sistemes suport	59
9.4.5.	Eines tecnològiques	60
10.	Avaluació	61
10.1.	Model d'avaluació	61
10.2.	Instruments d'avaluació	63
10.3.	Propostes de millora	64
11.	Conclusions.....	67
12.	Cronograma final.....	69
13.	Referències	71
13.1.	Bibliografia	71
13.2.	Webgrafia	72
14.	Taula d'imatges.....	73
15.	Annexos	74
	ANNEX 1 - Horaris mínims per cicles (Decret 142/2007 i 143/2007).....	74
	ANNEX 2 - Nombre de docents que han impartit l'àrea de religió catòlica durant el curs 2010-2011	75
	ANNEX 3 - Formació equip de treball	76
	ANNEX 4 - Integrants de l'equip de treball	77
	ANNEX 5 - Formulari Valoració Unitats Didàctiques	78
	ANNEX 6 - Correu electrònic: Formació del grup	79
	ANNEX 7 - Correu electrònic: Presentació metodologia de treball	79
	ANNEX 8 - Materials digitals.....	80

1. Introducció

La finalitat del projecte "*Creació d'una comunitat d'aprenentatge: elaborant seqüències didàctiques digitals a l'àrea de religió catòlica*" és elaborar unitats didàctiques digitals de l'àrea de religió catòlica per al tercer cicle d'educació primària i el primer cicle d'educació secundària, amb la participació coordinada d'un grup de mestres i professors (primària i secundària). Aquest equip de docents es constituirà en comunitat d'aprenentatge que, al mateix temps que elabora els materials, es formarà. El projecte compta amb el suport de dues institucions que hi posaran la infraestructura: la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC) i el Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC).

La proposta inicial d'aquest projecte neix al llegir a la premsa, coincidint amb el període de preinscripció per a les etapes obligatòries (infantil, primària i secundària) del curs 2011-12, una [entrevista](#) amb el director del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC), Pere Micaló, on exposava que les editorials no estan elaborant materials digitals per a l'àrea de religió, donada la baixa demanda existent als centres educatius. L'entrevista es va publicar a la premsa comarcal gironina el 18 de febrer de 2011, durant la campanya que el SIERC va dur a terme en diversos mitjans de comunicació per afavorir la matriculació d'alumnes a l'àrea de religió. Arran de la lectura del contingut d'aquesta entrevista, es planteja la possibilitat de formar un grup de treball que s'encarregui de l'elaboració de materials digitals per a l'àrea de religió catòlica. Es presenta aquesta proposta a Carles Armengol, Secretari General Adjunt de la FECC que serà qui comenci els contactes per impulsar-ne la posada en marxa.

El resultat d'aquest projecte serà un repositori d'unitats didàctiques digitals, dipositades en una plataforma Moodle, que el SIERC i la FECC oferiran als docents que treballen en centres públics i a les escoles concertades (adherides a la FECC), que les podran adoptar i/o adaptar en els centres on treballen. No es tractarà tant de crear objectes educatius nous, sinó d'aprofitar els que ja existeixen en repositoris¹ i **integrar-los en seqüències didàctiques d'elaboració pròpia que afavoreixin metodologies col·laboratives**, pròpies del nou paradigma educatiu, en què el docent adopta un rol de facilitador de l'activitat constructiva del coneixement per part de l'alumne; aquest adopta un rol actiu, protagonista, passa a ser centre del procés d'aprenentatge i les TIC esdevenen unes eines transformadores del procés d'ensenyament-aprenentatge.

En aquesta memòria es descriuen en detall les fases d'anàlisi, disseny, desenvolupament, implementació i avaluació d'aquest projecte.

- Comença amb un anàlisi ampli del context on es desenvoluparà, la justificació del projecte i el valor estratègic per al SIERC i la FECC, a partir de l'anàlisi de les necessitats del context i, especialment, de les dues institucions.
- Segueix amb el plantejament dels objectius generals i específics i una descripció detallada de les tasques incloses en les fases de disseny, desenvolupament i implementació.
- Per acabar aquesta memòria, es descriuen les indicadors i els instruments d'avaluació, les conclusions i l'impacte que el projecte podrà tenir en les actuacions pròpies de les institucions que han participat en la seva posada en marxa.

¹ Normativa vigent sobre la propietat intel·lectual i els drets d'autoria:
<https://sites.google.com/a/xtec.cat/propietat-intel·lectual/home>

2. Resum executiu

El projecte "*Creació d'una comunitat d'aprenentatge: elaborant seqüències didàctiques digitals a l'àrea de religió catòlica*" **ofereix a la FECC i al SIERC:**

- La creació d'un repositori propi d'unitats didàctiques digitals que podrà ser utilitzat pels docents que treballen en centres de la seva competència (públics en el cas del SIERC i concertats en el cas de la FECC).
- La possibilitat de dotar les seves respectives pàgines web d'un servei educatiu on els centres i docents podran trobar a més del repositori d'unitats didàctiques digitals, d'altres recursos educatius que s'aniran indexant a mesura que avanci el desenvolupament del projecte.
- La constitució d'una comunitat d'aprenentatge, formada per mestres i professors de l'àrea de religió catòlica que, després d'haver participat en aquest projecte, valorant i dissenyant noves unitats didàctiques, poden integrar-se en grups de treball que desenvolupin nous projectes innovadors en el sí de les dues institucions.
- La formació d'aquests docents en el nou paradigma educatiu, tot dissenyant i desenvolupant situacions educatives riques amb interacció i que possibilitin el rol actiu per part de l'alumne.
- L'adaptació dels seus departament de formació al nou paradigma educatiu amb la incorporació de noves propostes d'accions formatives basades en TIC.

Així mateix, ofereix als docents participants:

- La possibilitat de formar-se en la integració de les TIC a les aules en el marc del nou paradigma educatiu, a través de la participació en una comunitat d'aprenentatge. Amb la metodologia de "learning by doing" milloraran la seva competència digital i pedagògica, al mateix temps que comparteixen la seva expertesa en els continguts propis de l'àrea de religió catòlica.

Es preveu el desenvolupament del projecte en dues fases:

- En la primera, el grup de participants valoraran unitats didàctiques digitals dissenyades prèviament per la coordinadora del projecte, per tal d'adequar aquestes unitats a les necessitats reals de les aules de primària i secundària.
- En la segona fase, els participants participaran en el disseny, desenvolupament i implementació de noves unitats didàctiques digitals.

El projecte requereix:

- Recursos humans: la creació d'una comunitat d'aprenentatge formada per mestres i professors de l'àrea de religió catòlica en actiu, procedents dels centres educatius que són competència del SIERC (a través dels diversos bisbats) i la FECC). No es requereix que siguin experts i hàbils en la integració de les TIC a les aules, però sí que disposin d'una experiència contrastada en l'ensenyament de la religió catòlica en el cicle superior de primària i el primer cicle d'educació secundària.

- Recursos materials: la col·laboració del departament TIC de la FECC per proveir d'un espai a la plataforma Moodle de l'institució on allotjar els materials que es vagin elaborant.
- Recursos organitzatius: la col·laboració i participació del director del SIERC i la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC en la formació del grup de treball i en la coordinació de les diverses activitats pròpies del projecte.

Es considera necessària aquesta estructura a nivell organitzatiu:

Membres	Rol / Funció
Delegat del SIERC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Seleccionar i formar l'equip de treball. ▪ Proposar temes per a les unitats didàctiques. ▪ Vigilar per una correcta coherència i adequació dels continguts de les unitats didàctiques al currículum de les etapes educatives de referència.
Coordinadora de l'Àrea Educativa de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enllaçar les institucions amb l'equip de treball. ▪ Gestionar els recursos necessaris. ▪ Gestionar les necessitats d'organització. ▪ Enllaçar amb el Departament TIC de la FECC. ▪ Fer el seguiment del treball del projecte. ▪ Mantenir la comunicació entre els integrants de l'equip.
Coordinadora del projecte	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Establir les línies generals de treball i els continguts del projecte. ▪ Coordinar, guiar, impulsar i orientar el treball de l'equip. ▪ Dinamitzar els mètodes de treball. ▪ Revisar procediments. ▪ Controlar la qualitat del producte.
Mestres i professors	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participar en l'elaboració del contingut, col·laborativament amb altres membres de l'equip. ▪ Mantenir la comunicació telemàtica.
Personal Departament TIC de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proveir els recursos tecnològics necessaris. ▪ Mantenir la plataforma Moodle que servirà d'allotjament de les unitats didàctiques.

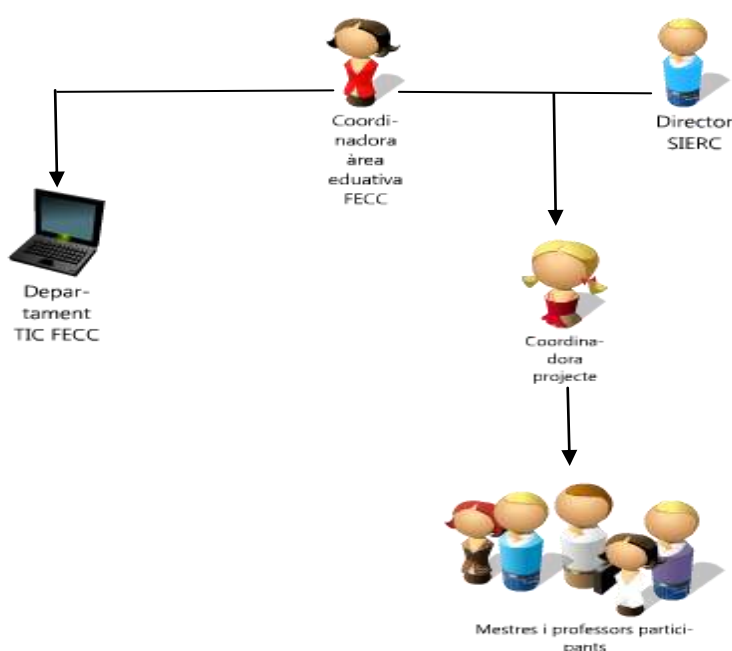

Fig. 1: Estructura organitzativa (gràfic d'elaboració pròpia).

3. Contextualització

3.1. Descripció de la situació de l'ensenyament de l'àrea de religió catòlica a Catalunya

A Catalunya, l'ensenyament de la religió en les etapes obligatòries (primària i secundària) està regulat per la [Llei Orgànica d'Educació 2/2006](#), de 3 de maig.

- Els pares tenen el dret de demanar que els seus fills rebin ensenyament religiós. Els centres estan obligats a adoptar les mesures necessàries per oferir aquesta àrea.
- La determinació del currículum de l'ensenyament de la religió catòlica i de les diferents confessions religioses que hagin subscrit acords de cooperació en matèria educativa serà competència de les autoritats religioses corresponents.

Durant l'últim curs (2010-2011), a Catalunya s'oferia l'opció de matricular-se a l'àrea de religió catòlica a un total de 2937 centres educatius: 2283 dels quals són públics. Aquestes són els percentatges d'alumnes matriculats en les diferents etapes educatives, en centres de titularitat pública durant el curs 2010-11, respecte al total d'alumnes matriculats, segons dades del Departament d'Ensenyament facilitades pel director del SIERC:

NOMBRE D'ALUMNES MATRICULATS		
EDUCACIÓ INFANTIL	7,88%	29,90%
EDUCACIÓ PRIMÀRIA	47,05%	
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA	12,49%	10,02%
BATXILLERAT	1,85%	
TOTAL	23,32%	

A Catalunya, com a la resta de l'estat espanyol, els percentatges d'alumnes matriculats a la classe de religió catòlica és molt diferent segons la tipologia de centres. Durant el curs 2010-11, als centres privats, més d'un 70% dels alumnes de primària i un 50% dels alumnes de secundària estaven matriculats en aquesta àrea.

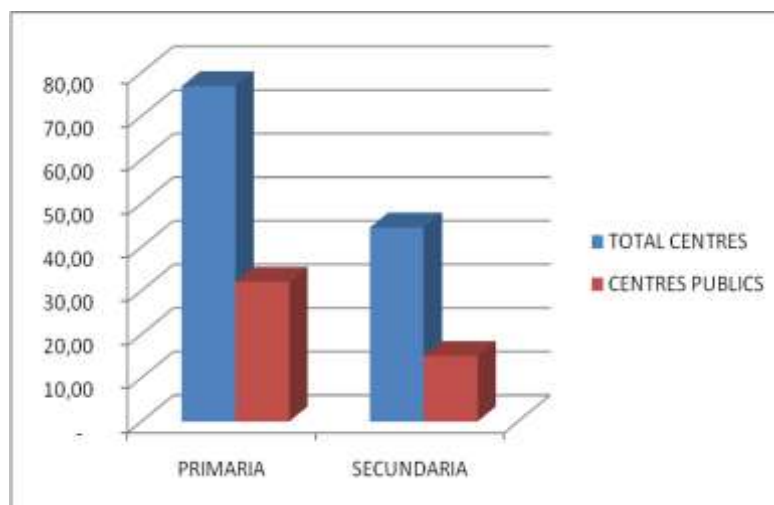

Fig. 2 - Percentatge d'alumnes matriculats a l'àrea de religió catòlica durant el curs 2010-11. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades del Departament d'Ensenyament, facilitades pel SIERC)

En els últims 10 cursos, el nombre d'alumnes matriculats a les classes de religió en els ensenyaments obligatoris, ha disminuït en un 8,8%. L'escola pública és la que ha perdut més alumnes, però també s'ha notat una reducció en les escoles privades.

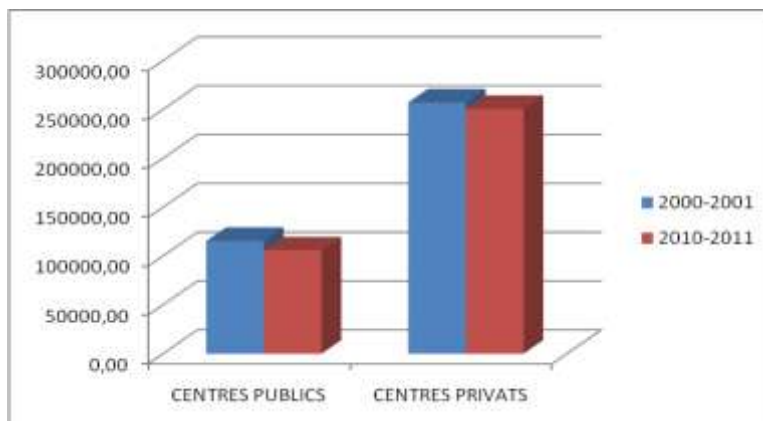

Fig. 3 - Disminució d'alumnes matriculats a l'àrea de religió en el període 2000-2011. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades del Departament d'Ensenyament)

3.2. Descripció de les entitats que donen suport al projecte

Arran de la lectura de [l'entrevista](#) a Pere Micaló (director del SIERC) a la qual es fa referència en el segon paràgraf de la introducció d'aquest document, es planteja la possibilitat de formar un grup de treball que s'encarregui de l'elaboració de materials digitals per a l'àrea de religió catòlica. L'estudiant que presenta el projecte, sabent de la relació existent entre el SIERC i la Fundació de l'Escola Cristiana de Catalunya, s'adreça a Carles Armengol, Secretari General Adjunt d'aquesta entitat a qui coneix per haver format part de l'equip de coordinació de projectes telemàtics que impulsa aquesta entitat. La proposta es realitza via correu electrònic. Carles Armengol en parla amb el director del SIERC i acorden mantenir una primera reunió per explorar la viabilitat del projecte.

3.2.1. Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC)

El SIERC ([Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya](#)), el formen els delegats d'ensenyament de les 10 diòcesis catalanes i està presidit per un bisbe, que en l'actualitat és Mons. Jaume Pujol, arquebisbe metropolità de Tarragona. Participa també en les reunions el secretari general de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC).

Entre les seves competències, destaquen:

- La gestió de totes les tasques relacionades amb l'ensenyament de la religió catòlica a les escoles i instituts de titularitat pública a Catalunya. S'encarreguen de proposar al Departament d'Ensenyament els mestres i professors que poden impartir aquesta àrea.
- La participació en la Titularitat de les escoles diocesanes en el marc de la legislació vigent i executar en les mateixes les orientacions del bisbe de la diòcesi.
- Impulsen la formació continuada dels docents de l'àrea de religió catòlica a través de [jornades](#) i cursos al llarg del curs escolar i a l'estiu. Algunes d'aquestes jornades i cursos són organitzats conjuntament amb el Departament de Pastoral de la FECC.

El referent del SIERC en aquest projecte és Pere Micaló, delegat d'Ensenyament del Bisbat de Girona, nomenat recentment director del Secretariat Interdiocesà per l'Ensenyament de la Religió Catòlica.

Cadascun dels delegats diocesans és l'únic responsable dels afers d'ensenyament a la seva diòcesi. En les reunions del SIERC, els acords es prenen per consens entre els 10 delegats diocesans, en una reunió conjunta a Barcelona que té una periodicitat mensual. Malgrat que la distribució del nombre de docents per bisbat és molt irregular (ja que depèn del nombre de centres educatius adscrits; veure dades a l'annex 1), els delegats procuren adoptar de manera consensuada les decisions que corresponen a normativa i formació de professors.

Cada Delegació Diocesana té la seva pròpia estructura, en funció de moltes variables: disponibilitat del Delegat, dimensió de la diòcesi,... En el cas del [Bisbat de Girona](#), l'equip està format per cinc persones, tot i que la major part de les accions a desenvolupar passen per les mans del delegat directament.

El curs passat, el SIERC va gestionar la incorporació de 1005 docents de religió catòlica als centres públics i privats concertats (un total de 2937 centres). Fins aquest moment, la formació s'ha concentrat en jornades on s'ha incidit més en aspectes directament relacionats amb els continguts propis de l'àrea, i no tant en la metodologia, especialment la mediada per les tecnologies. En les últimes jornades celebrades hi participà una mica menys del 50% del total de docents de l'àrea. Només un 10% dels cursos que s'ofereixen tenen alguna referència a les TIC, en alguna de les seves vessants, i no són massa innovadors i centrats en el nou paradigma educatiu. Algun d'aquests cursos tracta, per exemple, de l'ús de les presentacions multimèdia com a mitjà per recolzar les classes de caire tradicional. No es disposa d'un departament específic que ajudi als docents en temes relacionats amb les TIC. El Delegat d'ensenyament de cada bisbat és un càrrec unipersonal i no disposa de cap equip de suport. Les jornades de formació s'organitzen en col·laboració amb els Departaments de Pastoral i Pedagògics de la FECC que, fins ara, han estat completament deslligades del Departament TIC d'aquesta entitat.

A part de les activitats pròpies de facilitar els docents que impartiran l'àrea de religió a les escoles públiques i de participar en les titularitats de les escoles diocesanes, organitzen anualment la campanya de preinscripcions per afavorir la matriculació en l'àrea de religió i la Jornada Interdiocesana de formació. En el cas del bisbat de Girona, també organitzen l'Escola d'Estiu amb col·laboració amb l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona.

3.2.2. Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC)

La FECC ([Fundació Escola Cristiana](#)) neix l'any 1977 amb l'objectiu de representar el col·lectiu d'escoles cristianes de Catalunya, amb el nom de Consell de l'Escola Cristiana de Catalunya. En l'actualitat hi ha 434 escoles associades, en les quals s'eduquen 264.000 alumnes dels diferents nivells i etapes del sistema educatiu.

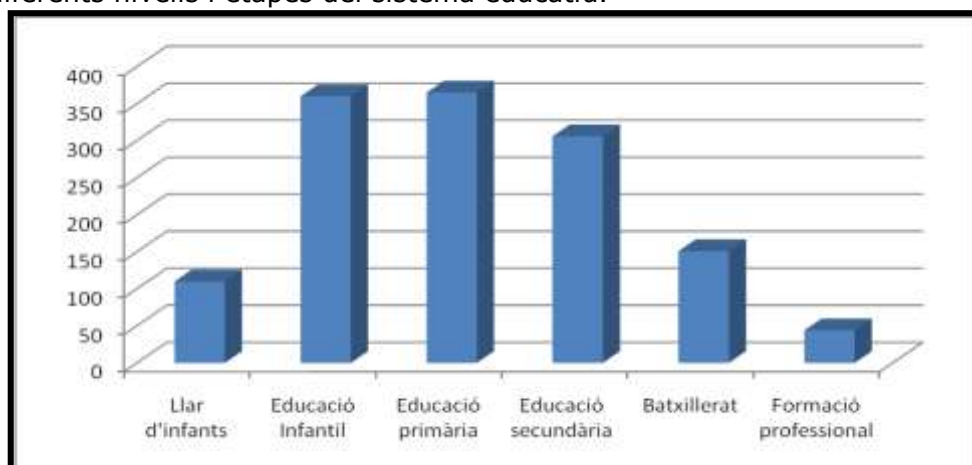

Fig. 4: Nombre d'escoles associades a la FECC que imparteixen cadascuna de les etapes educatives. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades de la web de la FECC)

Les escoles cristianes tenen la ferma voluntat de ser escoles obertes a tothom, sense discriminar ningú per motius econòmics o de qualsevol altre tipus. Per aquest motiu, sempre que és possible accedeixen al sosteniment amb fons públics (subvencions, concerts singulars o concerts generals, segons els casos).

A partir de l'1 de gener de 2004, la Fundació Escola Cristiana va substituir el Consell creat l'any 1977 i va posar en marxa noves iniciatives al servei de les escoles adherides a través del "Centre de serveis a les escoles cristianes" (CESEC).

En el patronat de la Fundació que presideix l'arquebisbe de Barcelona, hi participen membres de les institucions que representen els diferents sectors de la comunitat educativa:

- els titulars de les escoles s'apleguen en l'Associació Professional Serveis Educatius de Catalunya (APSEC);
- els professors/es han constituït l'Associació de professors de les escoles cristianes de Catalunya (APECC);
- i els pares i mares dels alumnes de les escoles cristianes, a través de les associacions locals i de les federacions diocesanes, formen la Confederació Cristiana d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya (CCAPAC).

Els serveis que ofereix actualment la FECC als seus associats es poden resumir en aquest esquema:

• Programes pedagògics ✓ Programa FEAC✓ Programa Escola Multilingüe
• Serveis generals ✓ Informacions generals✓ Butlletins i circulars✓ Gestió administrativa
• Borsa de treball	• Projectes transversals ✓ Projecte TIC✓ Projecte Qualitat
• Defensa jurídica• Serveis de gestió escola ✓ Gestió laboral d'escoles✓ Consultoria especialitzada i serveis específics✓ Serveis externs• Relacions institucionals
• Consultoria pedagògica i pastoral ✓ Manual de direcció✓ Qüestions pedagògiques i normals de les administracions educatives ○ Titularitat i direcció escolar○ Infantil i primària○ Eso i Batxillerat○ Formació professional○ Ensenyament de la religió○ NEEs, atenció a la diversitat i EE○ Funcionament de les AMPAS○ Pastoral	• Formació ✓ Escoles de formació ○ Escola de Directius○ Escola d'Educadors○ Escola de Pastoral○ Escola de Tutors✓ Cursos i jornades de formació✓ Servei de conferències a les AMPAS• Cursos i accions formatives

Recentment s'ha reorganitzat la seva estructura, essent el següent l'organigrama actual:

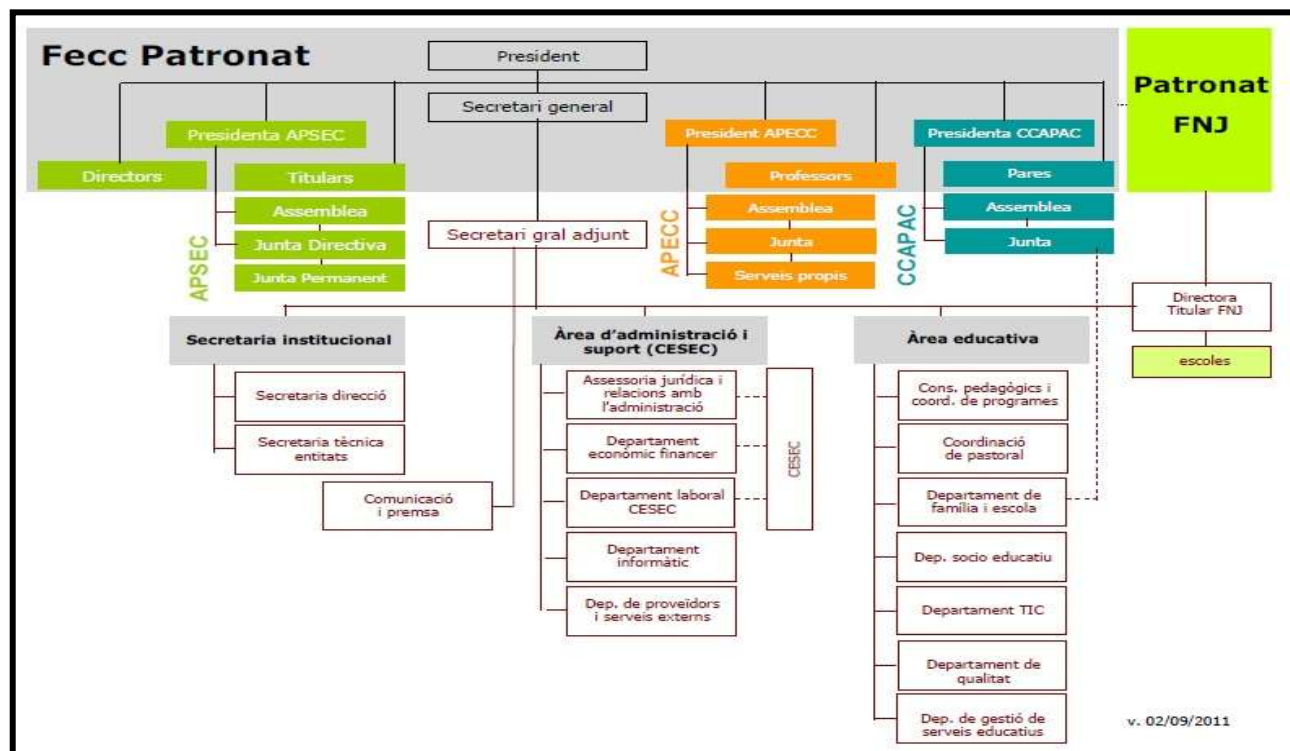

Fig. 5: Organigrama actual de la FECC. (Font: Coordinadora de l'Àrea educativa)

Entre d'altres serveis, disposa d'un departament pedagògic i de pastoral que s'encarrega de donar suport i formació als centres educatius associats i als seus docents per afavorir una educació religiosa i pastoral de qualitat. Aquest departament s'encarrega de dissenyar i organitzar cursos de formació per als docents que treballen a les escoles privades concertades. Els responsables d'aquest Departament també acostumen a elaborar materials educatius per treballar determinats temes o celebracions.

Fins al moment, aquests materials s'han elaborat sense fer un ús integrat de les tecnologies, malgrat disposar en la mateixa institució d'un Departament TIC que impulsa activitats de formació i projectes telemàtics al llarg del curs. En aquests moments, s'ha dut a terme un canvi a nivell d'organigrama, integrant-se el Departament TIC en l'àmbit del Departament Pedagògic i Pastoral, amb la intenció de millorar la col·laboració i la suma d'esforços.

L'àrea educativa, a través de la seva coordinadora (Rosa Maria Piqué), és la que dona suport a aquest projecte, a través de tres dels seus departaments: el pedagògic, el de pastoral i el departament TIC.

Una de les primeres actuacions de la nova coordinadora de l'àrea educativa ha estat la creació d'una comissió externa formada per professionals de procedències i experiències diverses. La funció d'aquesta comissió serà la de vetllar per omplir de contingut l'espai web de l'àrea educativa i dissenyar un pla de formació adequat al model educatiu actual que afavoreixi la proposta d'accions formatives adreçades a la integració curricular de les TIC.

4. Justificació

El mes de febrer de 2011, quan es va obrir la preinscripció per les etapes obligatòries (infantil, primària, secundària) del curs 2011-12, va publicar-se a la premsa comarcal gironina una

[entrevista](#) amb en Pere Micaló (Delegat del SIERC) on afirmava que les editorials no estan elaborant materials digitals per a l'àrea de religió, donada la baixa demanda.

Arran de la posada en marxa del projecte perquè amb el projecte [Educat 1x1](#), a partir d'ara [Educat 2.0](#), s'ha dotat els centres de maquinari per al primer cicle d'ESO, i ara també pel cicle superior d'educació primària: notebooks, carros de portàtils, aules d'informàtica, pissarres digitals, canons de projecció,... A més, amb anterioritat a la posada en marxa d'aquest últim pla, diversos centres de primària (públics i concertats) ja disposaven de carros de portàtils i pissarres digitals per a les aules del cicle superior de l'educació primària.

No obstant, els grans grups editorials que produeixen llibres de text per les altres àrees curriculars, no han mostrat gaire interès per elaborar continguts digitals per a l'àrea de religió catòlica donada la poca demanda. Segons dades obtingudes del SIERC, "el curs 2009-2010 va haver-hi 360.424 alumnes que ells o els seus pares van optar per l'ensenyament de la religió confessional catòlica, en les etapes des d'Educació Infantil a Batxillerat, en els centres públics i les escoles vinculades a la Fundació Escola Cristiana de Catalunya. Això suposa un 34,71% de l'alumnat de Catalunya." Tenint en compte que aquest 34,72% representa alumnes de quatre etapes educatives i 15 nivells educatius diferents, s'entén que no suposi una prioritat empresarial per les editorials del nostre país.

Malgrat existir un [currículum propi de l'àrea](#), els objectius i continguts del qual han estat elaborats per la Conferència Episcopal Espanyola, en paraules del delegat del SIERC es tracta d'un currículum poc realista. A cada centre, els docents acostumen a fer una adaptació d'aquests continguts, el més adequada possible per a les necessitats educatives dels seus alumnes.

Donat que en aquests moments, hi ha alguns mestres i professors que adapten materials existents per utilitzar a les aules amb pissarra digital i portàtils, es va creure que seria possible posar un marxa un equip que elaborés materials digitals propis per a l'àrea de religió. Amb aquesta intenció, es va proposar al Secretari General adjunt de la FECC (amb qui havia col·laborat en una etapa anterior, com a coordinadora de l'equip de projectes telemàtics que oferia l'entitat a les seves escoles associades), que va rebre positivament la idea i va convocar una primera reunió amb el Delegat d'Ensenyament del SIERC i els delegats dels departaments de pastoral i pedagògic de la FECC. D'aquesta primera reunió (març 2011) en va sortir el propòsit de tirar endavant el projecte.

El SIERC i la FECC impulsaran la creació d'aquest equip de treball. La funció primordial del SIERC serà la de publicitar aquesta iniciativa entre els seus docents i ajudar a formar l'equip de treball. La FECC oferirà el suport tecnològic a la iniciativa a través del seu Departament TIC i el suport organitzatiu des del Departament Pedagògic i de Pastoral.

Com s'explica més endavant, aquest projecte intentarà afavorir la formació dels docents de l'àrea de religió catòlica en el nou paradigma educatiu, a través de l'elaboració de seqüències o unitats didàctiques que afavoriran el treball cooperatiu a l'aula, l'aprenentatge significatiu, mitjançant l'ús d'eines i recursos propis de la web 2.0. Les unitats didàctiques estaran constituïdes, en alguns casos, per objectes d'aprenentatge digitals ja existents (extrets dels repositoris educatius), i d'altres de nova creació i, sobretot, propostes metodològiques d'elaboració pròpia que seran l'eix vertebrador d'aquest projecte.

Aquests materials s'acompanyaran dels tutorials i ajudes necessàries per als docents, ja que la presència d'eines i recursos tecnològics a les escoles i instituts no suposa una garantia del seu bon ús per part dels docents. Les eines TIC no són sinònim de millor qualitat dels processos educatius per sí mateixes, sinó que depèn en gran mesura del disseny tecnopedagògic de les unitats didàctiques i de la metodologia que s'empra a les aules. Les guies didàctiques i propostes metodològiques que formaran part dels materials permetran als docents acompanyar els seus alumnes en aquest procés d'ensenyament aprenentatge al mateix temps que ells es formaran en el nou paradigma educatiu.

La metodologia de treball en què s'ha pensat per desenvolupar aquest projecte, implica la participació d'un reduït equip de mestres i professors, representatius dels 10 bisbats que formen el SIERC. Se'ls inclourà a l'equip de treball a partir del seu propi oferiment; es valorarà principalment la seva experiència com a docents en l'àrea de religió catòlica, malgrat no disposin de coneixements i capacitats digitals específics. Aquesta metodologia de treball permetrà que, al mateix temps que s'elaboren les unitats didàctiques, es configuri una comunitat d'aprenentatge que permeti la formació dels membres de l'equip en el nou paradigma educatiu i l'ús curricular de les eines TIC.

La **primera reunió** té lloc la primera setmana del mes de març de 2011. Hi participen: el Secretari General Adjunt de la FECC, el director del SIERC, els dos coordinadors dels departaments de pastoral i pedagògic de la FECC i l'estudiant que presenta aquest projecte.

En aquesta primera reunió, s'exposa el contingut i finalitat del projecte. Després de valorar la seva viabilitat i necessitat, s'acorda intentar tirar endavant el projecte. Es prenen els següents acords:

- El delegat del SIERC s'encarregarà de formar un equip de treball amb mestres i professors procedents d'escoles parroquials i de les escoles públiques dels diversos bisbats de Catalunya. S'intentarà que hi hagi representació de tots els bisbats, perquè aquests mestres i professors puguin comunicar i compartir la tasca que es desenvoluparà amb companys del seu mateix àmbit territorial.
- Els representants de la FECC col·laboraran en aquesta tasca, buscant participants entre les escoles adherides a l'entitat (privades concertades).
- La coordinadora de l'Àrea Educativa de la FECC s'encarregarà dels aspectes de direcció i gestió de l'equip de treball. Servirà d'enllaç amb el Departament TIC de la mateixa institució que serà qui proporcionarà el suport tecnològic. Cal que es doni d'alta un curs de Moodle per penjar-hi la unitat de mostra que es prepararà abans de la propera reunió.
- S'estableix un calendari preliminar i uns primers objectius d'actuació, que més endavant hauran de ser revisats i adequats a la situació. S'acorda prioritzar els nivells de 5è i 6è de primària i 1r i 2n d'ESO, donat que són els cursos que, en aquells moments, tenien una major dotació de recursos tecnològics a les aules (procedents del projecte Educat 1x1 a ESO i de la dotació pròpia dels centres per al cicle superior de primària).
- Es trien uns nuclis temàtics bàsics (Any litúrgic, Jesucrist, Bíblia i Església) per a què la coordinadora del projecte pugui elaborar una unitat didàctica de mostra que es farà servir per presentar el projecte als docents interessats en participar en l'acció formativa. S'acorda que en el període de temps entre aquesta primera reunió i la segona, els coordinadors de la FECC i el SIERC preparen i concretaran els temes que creuen s'han de treballar en els quatre nivells educatius.
- S'acorda convocar els mestres i docents que hagin mostrat interès per participar en el projecte a una sessió de treball preliminar.

5. Anàlisi de necessitats de l'organització

Com ja s'ha comentat en la introducció d'aquesta memòria, la proposta inicial d'aquest projecte neix al llegir a la premsa, coincidint amb el període de preinscripció per a les etapes obligatòries (infantil, primària i secundària) del curs 2011-12, una entrevista amb el director del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC), Pere Micaló, on exposava que les editorials no estan elaborant materials digitals en llengua catalana per a

l'àrea de religió, donada la baixa demanda existent als centres educatius de Catalunya. A partir de la lectura d'aquesta entrevista, es fa una proposta al SIERC i a la FECC per intentar crear un grup de treball que pugui elaborar materials digitals adequats a les necessitats dels alumnes, els centres educatius i els docents.

La proposta es ben acollida i es convoca una primera reunió amb els representants d'ambdues entitats i més endavant una segona reunió en la que hi participen alguns docents interessats a participar en el projecte.

En aquestes dues reunions, s'obté la informació que segueix sobre la realitat de l'ensenyament de la religió catòlica als centres educatius de Catalunya, el nivell d'integració curricular de les TIC en aquesta àrea i la formació dels docents.

5.1. Realitat de l'ensenyament de l'àrea de religió catòlica a Catalunya

Pel que es desprén del contingut d'aquestes primeres reunions presencials, tot i que tots els centres estan obligats per llei a oferir als seus alumnes l'ensenyament d'aquesta àrea, la realitat de l'ensenyament de la religió catòlica als centres educatius catalans (escoles i instituts) de la xarxa pública és molt diversa.

- El desplegament del currículum realitzat pel Departament d'Ensenyament de Catalunya estableix una dedicació horària determinada per a cadascuna de les etapes i nivells (veure annex 2). A la pràctica, aquesta dedicació horària pot veure's escurçada en alguns centres. Això fa que, en alguns casos, es puguin fer menys hores de les que estan establertes als decrets 142/2007 i 143/2007, sense arribar a la desaparició de l'àrea en aquells centres en què hi ha demanda per part de l'alumnat.
- Pel que fa al currículum de l'àrea, la realitat també és molt diversa. Els objectius i continguts que es treballen han estat elaborats per la Conferència Episcopal Espanyola. Els representants de la FECC i el SIERC, així com els docents participants en aquestes primeres preses de contacte, consideren que es tracta d'un currículum poc realista, però la Conferència Episcopal no accepta realitzar-hi modificacions (segons explica el director del SIERC). A la pràctica, cada docent fa una adaptació del currículum segons l'anàlisi que fa cadascun d'ells de les necessitats dels seus alumnes.

Aquesta variabilitat de situacions que viu l'àrea de religió catòlica, especialment als centres públics, provoca que, a l'hora d'integrar les TIC a les seves aules, els docents de l'àrea de religió catòlica es troben amb dificultats afegides:

- El currículum de l'assignatura és poc realista i és necessari adaptar-lo a les necessitats educatives dels alumnes.
- La poca oferta de materials digitals elaborats per les editorials no permet servir de punt d'inici als docents amb dificultats per innovar, alhora que alguns docents els pots servir de motivació per dissenyar i crear les seves pròpies seqüències didàctiques digitals.
- L'organització dels centres sovint deixa poc espai temporal per a desenvolupar la programació preparada pels docents.
- Tenen pocs alumnes a l'aula; aquest fet provoca la dificultat de desenvolupar determinades metodologies de treball a les seves unitats didàctiques que s'enriquieren amb la participació d'un nombre superior d'alumnes.
- La poca estabilitat dels docents en un mateix centre i, al mateix temps, molts d'ells compaginen l'activitat docent en més d'un centre per poder fer una jornada laboral completa, dificulta la creació d'equips de treball estables que puguin assumir el disseny de materials didàctics, el seu desenvolupament i implementació en un centre per la impossibilitat de saber si es mantindran allà més enllà d'un curs acadèmic.

5.2. Integració curricular de les TIC a l'àrea de religió catòlica

Un gran nombre d'instituts han dotat les seves aules de maquinari i instal·lacions a través del projecte Educat 1x1, a partir d'ara Educat 2.0. Altres centres, amb anterioritat a la posada en marxa d'aquest últim pla, ja disposaven de carros de portàtils i pissarres digitals per a les aules del cicle superior de l'educació primària. D'aquesta manera, en l'actualitat, els alumnes del tercer cicle d'educació primària i del primer cicle d'educació secundària disposen, segons els casos, de: notebooks, carros de portàtils, aules d'informàtica, pissarres digitals, canons de projecció,...

Així com a la majoria de les àrees curriculars, especialment les àrees instrumentals (llengua i matemàtiques), s'està fent un esforç important per integrar les TIC al currículum, a l'àrea de religió catòlica no és així. Segons les dades obtingudes en les dues primeres reunions presencials amb la participació d'alguns docents de l'àrea de religió en actiu i els representants del SIERC i la FECC, la major part de les experiències desenvolupades en aquest camí són degudes a la iniciativa personal de docents en alguns centres educatius, ja siguin de primària o secundària. Les editorials, grans impulsores de la integració curricular de les TIC en d'altres àrees, no estan elaborant materials digitals per a l'àrea de religió, donada la baixa demanda².

Els grans grups editorials que produeixen llibres de text per les altres àrees curriculars, no han mostrat gaire interès per elaborar continguts digitals per a l'àrea de religió catòlica donada la poca demanda. Segons dades obtingudes del SIERC, "el curs 2009-2010 va haver-hi 360.424 alumnes que ells o els seus pares van optar per l'ensenyament de la religió confessional catòlica, en les etapes des d'Educació Infantil a Batxillerat, en els centres públics i les escoles vinculades a la Fundació Escola Cristiana de Catalunya. Això suposa un 34,71% de l'alumnat de Catalunya." Tenint en compte que aquest percentatge representa alumnes de quatre etapes educatives i 15 nivells educatius diferents, s'entén que no suposi una prioritat empresarial per les editorials.

En una exploració recent feta per l'estudiant que presenta aquest informe al portal **ATRIA** del Departament d'Ensenyament de Catalunya s'observa la poca oferta de materials digitals elaborats per les editorials per a l'àrea de religió catòlica. **ATRIA** "és la plataforma que la Generalitat de Catalunya van iniciar el curs escolar 2010-2011 per a gestionar el coneixement, l'accés i l'adquisició dels recursos digitals educatius en el marc del Projecte eduCAT2.0 del Departament d'Ensenyament. És un punt neutre de serveis que inclou un sistema d'informació, un catàleg de recursos educatius en format digital i una plataforma de compra-venda. Les consultes al catàleg d'Àtria i les informacions generals són obertes a tothom. Actualment l'accés i l'adquisició dels recursos digitals està limitat a alumnes, famílies i docents que participen en el Projecte eduCAT2.0 del Departament d'Ensenyament. Per accedir-hi com a usuari registrat cal seguir un procés que autoritzen els propis centres educatius que participen en el projecte. El catàleg d'Àtria ofereix els recursos educatius digitals a través de diferents llibreries, prèviament acreditades a la plataforma. Les editorials, empreses i/o persones que ofereixen recursos educatius digitals estan associades a una o més llibreries, a través de les quals comercialitzen els seus productes a Àtria. També incorpora les empreses proveïdores d'entorns virtuals d'aprenentatge (EVA) que participen en el projecte"³.

En aquesta exploració del portal ATRIA (9 d'octubre de 2011) s'hi ha trobat els materials digitals següents:

- 1 llibre digital per a 5è de primària i un altre per a 6è de primària de l'editorial Baula;
- 4 llibres digitals per a 1r d'ESO de diverses editorials;
- 2 llibres digitals per a 2n d'ESO també de diverses editorials.

² [Entrevista](#) a Pere Micaló, Delegat del SIERC, El Punt, febrer de 2011.

³ Font: web d'ATRIA.

També s'ha explorat el portal **ALEXANDRIA**, "una biblioteca de recursos desenvolupada pel Departament d'Ensenyament que permet pujar alguns tipus de materials educatius digitals, com ara cursos Moodle, per facilitar la seva posterior localització i intercanvi. L'accés als recursos d'aquesta biblioteca és obert i, per tant, qualsevol pot visualitzar-los i descarregar-los. Ara bé, per valorar els materials existents o bé, fins i tot, per compartir recursos nous és necessari disposar de nom d'usuari/ària i contrasenya de la XTEC. Alexandria està regit pel principi de cooperació entre les persones que lliurement hi participen amb la voluntat d'avançar en la millora de la pràctica docent basada en les aportacions de professionals del món de l'educació, veritables agents d'innovació i d'eficiència. Els materials educatius del servei Alexandria segueixen el model de "Recursos Educatius Oberts" (*Open Educational Resources*, OER), materials educatius que es poden utilitzar, reutilitzar, adaptar i compartir lliurement".⁴

ALEXANDRIA

En aquesta exploració del portal ALEXANDRIA (també en data 9 d'octubre de 2011) s'hi ha trobat els materials digitals següents:

- 1 curs de Moodle per al cicle superior de primària i ESO sobre les religions monoteistes;
- 1 recurs per a PDI adreçat als alumnes del cicle superior de primària.
- 4 recursos per a PDI adreçats als alumnes d'ESO.

Els pocs materials que han dissenyat i desenvolupat les editorials per aquesta assignatura consisteixen sovint en reconvertir els llibres tradicionals en llibres digitals d'una forma força lineal. En alguns casos, han afegit hipervincles i alguns continguts multimèdia. Però el rol de l'alumne continua essent força passiu i purament receptiu. No es preveuen situacions d'aprenentatge riques en interacció i possibilitat de creació i construcció del significat. Alguns docents, els més acostumats a usar les tecnologies d'una manera creativa, quan veuen l'oferta editorial digital, intenten fer un pas més i avançar cap a la creació de materials digitals en la línia del nou paradigma educatiu, evitant la repetició de classes magistrals de transmissió d'informació i dissenyant situacions d'aprenentatge col·laboratives, en les quals els alumnes hagin de construir el coneixement propi de l'àrea.

S'observa com alguns docents de l'àrea, davant la manca de recursos digitals útils per a les seves necessitats, prenen la iniciativa i elaboren materials i propostes digitals més adients al treball real que s'està desenvolupant a les aules. Caldria una certa organització per intentar crear una **xarxa de docents** que afavoreixi l'intercanvi dels materials i la creació compartida d'experiències educatives digitals, tot fent possible el lema del nou paradigma educatiu: "**Adaptar, adaptar, crear i compartir**".

Durant la cerca dels materials digitals existents a la xarxa, a més d'aquests materials elaborats per docents que els comparteixen amb la resta d'usuaris dels portals educatius, s'han trobat altres espais (webs i blogs) on mestres i professors de l'àrea de religió catòlica recullen materials propis i d'altres docents. Aquests materials s'han recollit en un document elaborat i compartit amb Google Docs que s'intentarà enriquir amb les aportacions dels participants en aquest projecte i aprofitar per a altres usos en fases successives d'aquest projecte.

Superat el debat sobre si és necessari introduir les TIC a les aules, cal fer un pas més i avançar en la **formació del professorat**. Cal dissenyar una formació que "doni motius a docent per usar la tecnologia. Cal canviar els objectius i la metodologia". (Marquès, 2011)

En general, el Departament d'Ensenyament, fins ara, ha dedicat més esforços a la dotació tecnològica dels centres que a la formació dels docents. En molts casos, aquesta formació ha estat únicament a nivell d'usuari de les eines: el maquinari (ordinadors i pissarres) i el programari (llibres digitals). La necessitat primordial que tenen molts docents és formació

⁴ Font: web d'ALEXANDRIA.

específica en el nou paradigma educatiu. Tot sovint, els docents reproduïen, amb la mediació de les tecnologies, les mateixes dinàmiques i metodologies que tradicionalment s'han desenvolupat a les aules; per exemple, usant el powerpoint (o similar) per recolzar una exposició-transmissió de tipus magistral que abans feia amb el suport de la pissarra o del retroprojector.

La formació que promouen diverses entitats (entre elles el propi Departament d'Ensenyament i les organitzacions que donen suport a aquest projecte) sovint es programa fora de l'horari lectiu i de forma presencial, implicant un desgast important per als participants, ja que suposa allargar la jornada laboral. Una formació de tipus virtual (e-learning) o semivirtual (b-learning) afavoreix una major possibilitat de participar en les accions formatives, al mateix temps que permet un aprenentatge del tipus "learning by doing": s'estableix una dinàmica d'utilització real de les tecnologies al mateix temps que s'aprenen.

Les entitats que donen suport a aquest projecte, necessiten d'iniciatives com aquestes per reforçar una de les seves finalitats: la formació dels docents; una formació adequada a les seves necessitats i al context en el que desenvolupen la seva tasca docent.

En aquest sentit és bo tenir en compte les opinions de docents i pedagogs experts en la integració curricular de les TIC a les aules:

Aquelles escoles que es quedin amb l'ús de llibres de text digitals no avançaran. En canvi, aquells professionals que sàpiguen donar-li la volta i utilitzar altre tipus de contingut, generat o compartit, a través de wikis per exemple, innovaran i seguiran endavant. (...) El coneixement s'ha de compartir, s'ha de generar i sobretot ha de ser obert i lliure. Estic a favor dels llibres a les aules, però compartint protagonisme amb altres eines. (Barlam, 2009)

Total... que podemos encontrarnos con que los alumnos tengan delante suyo una potente herramienta de aprendizaje y se les invite a seguir mirando o escuchando. Hacen falta propuestas didácticas que inviten a los alumnos a buscar, organizar y a publicar información, utilizando las distintas herramientas abiertas de gran facilidad de uso que están apareciendo recientemente (Web 2.0.). Es muy importante que se promueva el trabajo en equipo dentro de la clase y se facilite la participación en proyectos Interescolares a través de Internet. (Vives, 2010)

La verdadera innovación educativa tiene que venir sobre todo de la mano de los profesores, de repensar su acción didáctica, su rol y relación educativa con el alumno,... En conclusión, pasar de una actividad docente muy centrada en la enseñanza de los mismos profesores a una actividad más centrada en el aprendizaje de los alumnos. (Prats, 2011)

5.3. DAFO

Per arribar a la definició de les necessitats a les quals intentarà donar resposta aquest projecte, s'ha començat elaborant un anàlisi DAFO.

Es parteix de les dades obtingudes bàsicament de dues fonts:

- entrevistes (presencials i telemàtiques) amb la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC i el director del SIERC;
- cerques a les webs d'ambdues entitats i d'altres institucions (Departament d'Ensenyament, ATRIA, Alexandria,...) referenciades al final d'aquesta memòria.

A l'apartat Contextualització s'han exposat aquestes dades amb una intenció informativa i descriptiva. A l'anàlisi DAFO següent s'han creuat aquestes dades per arribar a identificar els factors que poden afavorir o dificultar el desenvolupament del projecte.

Debitats	Fortaleses
<ul style="list-style-type: none"> Manca de formació en l'ús curricular de les TIC per part dels responsables de les entitats que donen suport al projecte. 	<ul style="list-style-type: none"> Implicació dels responsables del SIERC (Delegat interdiocesà) i de l'Àrea educativa (coordinadora) de la FECC.
<ul style="list-style-type: none"> L'acumulació de tasques i responsabilitats en mans d'una sola persona (la coordinadora de l'àrea educativa) pot suposar un alentiment davant de certes accions. 	<ul style="list-style-type: none"> La nova estructura organitzativa de la FECC reuneix en una mateixa àrea els departaments pedagògic, pastoral i TIC.
<ul style="list-style-type: none"> El Departament TIC de la FECC disposa de poc personal i moltes tasques i funcions a desenvolupar. Un projecte extern a l'entitat com és el cas, pot no ser una prioritat. 	<ul style="list-style-type: none"> Col·laboració del Departament TIC de la FECC.
Amenaces	Oportunitats
<ul style="list-style-type: none"> Diferents nivells de competència digital i experiència en la integració de les TIC a l'aula, dels docents participants, especialment en l'ús de la plataforma Moodle. 	<ul style="list-style-type: none"> Disponibilitat d'un grup de docents per participar en el projecte de manera altruista.
<ul style="list-style-type: none"> Manca d'experiència en els continguts propis de l'ensenyament de l'àrea de religió per part de la coordinadora del projecte. 	<ul style="list-style-type: none"> Experiència en l'ensenyament dels continguts propis de l'àrea de religió catòlica per part dels responsables del SIERC i la FECC i els docents participants.
<ul style="list-style-type: none"> Dificultat de comptar amb un grup prou representatiu de docents de les dues etapes educatives (primària i secundària), però no excessivament gran per no dificultar la seva coordinació i dinàmica de funcionament. 	<ul style="list-style-type: none"> La coordinadora del projecte disposa d'experiència en la coordinació i formació de docents en l'ús curricular de les tic.
<ul style="list-style-type: none"> Manca d'incentius (econòmics o de promoció professional) per participar en el projecte. 	<ul style="list-style-type: none"> Els docents que participen al projecte podran formar-se en el nou paradigma educatiu i la integració curricular de les TIC al mateix temps que participen en el projecte.
	<ul style="list-style-type: none"> Els materials elaborats es dipositaran en una plataforma Moodle que les entitats col·laboradores posaran a l'abast dels centres i els docents.
<ul style="list-style-type: none"> Utilització de recursos tecnològics com a mers suports a les classes de caire tradicional (docent com a transmissor; paper passiu de l'alumne). 	<ul style="list-style-type: none"> Manca d'oferta de materials digitals per part de les editorials, que pot afavorir la necessitat d'alguns docents de crear materials digitals propis.

<ul style="list-style-type: none"> Deficient formació dels docents en l'ús de les eines, recursos i materials tic per tal que les tecnologies esdevinguin mediadores en el procés de construcció de l'aprenentatge. 	<ul style="list-style-type: none"> Increment de la dotació tecnològica d'escoles i instituts mitjançant els projectes Educat 1x1 - Educat 2.0.
<ul style="list-style-type: none"> Precarietat professional dels docents de l'àrea de religió, als centres de la xarxa pública. 	<ul style="list-style-type: none"> Disponibilitat d'alguns docents per innovar i cercar eines i materials que permetin enriquir les seves classes.

5.4. PREN

De l'anàlisi DAFO se'n deriven les següents *accions encaminades a aconseguir l'èxit del projecte*:

Reduir DEBILITATS	Anul·lar AMENACES
<ul style="list-style-type: none"> Seguiment acurat del treball dels docents participants a través del mail en la primera fase per afavorir la cohesió del grup, la motivació i evitar l'abandonament davant les dificultats. Implicació dels representants de la FECC i el SIERC en el treball dels docents en aquesta primera fase. Facilitar el seu seguiment a través del correu electrònic. 	<ul style="list-style-type: none"> Reforçar la formació dels docents en la integració curricular de les TIC a través del model que s'estableix per a l'elaboració de les unitats didàctiques: utilització d'eines web 2.0 que afavoreixen el treball col·laboratiu i el rol actiu per part de l'alumne a través de la creació i la publicació de les seves pròpies produccions.
Potenciar FORTALESES	Incrementar OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> Aprofitar l'experiència de la coordinadora en d'altres projectes telemàtics col·laboratius per dinamitzar la participació dels docents i intentar assolir els objectius proposats. Aprofitar l'expertesa en continguts propis de l'àrea de religió dels representants de la FECC i el SIERC per orientar la tria de continguts dels materials, eines i recursos que s'elaboraran en la segona fase. 	<ul style="list-style-type: none"> Mantenir la motivació i disponibilitat dels participants, aprofitant les habilitats personals i metodològiques en la coordinació i comptant amb el suport de les institucions: FECC I SIERC.

D'aquest anàlisi PREN, se'n deriven **les actuacions que es consideren prioritàries**:

1. Cohesionar el grup i mantenir la motivació per evitar l'abandonament davant les dificultats.

1.1. Desenvolupar tècniques personals i metodològiques que afavoreixin la cohesió del grup i el seguiment i recolzament del seu treball.

1.2. Intentar aconseguir alguna mena d'incentiu professional per als participants (reconeixement i certificació de la tasca realitzada).

2. Potenciar les activitats, eines i recursos que ajudin a la formació dels docents en la integració curricular de les TIC d'acord amb els nous rols d'alumnes i educadors que afavoreixen la construcció d'un aprenentatge significatiu.

Davant d'aquestes actuacions prioritàries, es determina que serà fonamental desenvolupar correctament el **rol de coordinació** del projecte. La funció de l'estudiant que presenta aquest projecte serà la de coordinar, guiar, impulsar, dinamitzar i orientar els docents que formaran la comunitat d'aprenentatge en aquest procés d'elaboració. Pel tipus de relació professional que establirà amb les dues entitats que recolzaran el projecte, es podria definir el seu perfil professional com el d'un **expert freelance**.

Des de l'especialitat de processos docents, haurà de posar en joc competències i habilitats pròpies de diversos perfils professionals:

Perfil professional	Funcions generals
Expert en disseny de continguts	<ul style="list-style-type: none">• Coordinar un grup que elaborarà continguts per a la seva transformació en línia.• Conèixer les necessitats de formació dels centres educatius en aquesta àrea curricular.
Cap de projecte	<ul style="list-style-type: none">• Confirmar l'adequació entre les necessitats dels centres educatius i el producte ofert.• Implementar processos i mètodes de treball.• Revisar procediments.• Controlar la qualitat del producte.• Gestionar l'equip de treball.

5.5. Requisits dels participants

Es preveu que els participants disposin d'unes competències digitals bàsiques:

- navegadors d'Internet (Firefox o Explorer),
- el correu electrònic,
- les eines bàsiques d'edició de textos, presentacions gràfiques,
- i algunes eines web 2.0 (encara que només sigui a nivell d'usuari i no ho hagin fet servir a les seves aules com aplicacions didàctiques).

Es prioritza la seva expertesa com a formadors/docents a l'àrea de religió catòlica. Tot i que, evidentment, es valorarà especialment que tinguin alguns coneixements i habilitats en la integració de les TIC a les aules (especialment en l'ús de la plataforma Moodle).

Es preveu que el projecte s'inclouï en la modalitat de **formació-acció/learning by doing**. A mesura que anem avançant en la creació dels continguts del projecte, els participants aniran millorant la seva competència digital.

5.6. Cost econòmic

S'ha elaborat també una anàlisi del **cost econòmic** que suposarà aquest projecte per a les dues entitats que el promouen.

Tot i que, l'anàlisi, planificació i gestió econòmica del projecte serà una tasca que desenvoluparan els representants de la FECC i el SIERC, es pot determinar que els costos no seran massa elevats perquè es farà servir la infraestructura tècnica del Departament TIC de la FECC, ja existent; els mestres i professors que participen en el projecte ho fan de manera voluntària. Es proposarà al Departament pedagògic de la FECC que es pugui certificar la participació en aquest projecte (de manera que es pogués recompensar d'alguna manera l'esforç dels participants).

D'aquesta manera, les categories que poden suposar **costos** d'aquest projecte són:

- Sous i salaris del personal de:
 - manteniment tècnic de la plataforma Moodle (FECC);
 - coordinació del departament pedagògic i de pastoral (FECC).
- Maquinari: servidor de la plataforma Moodle (FECC).
- Instal·lacions: sales de reunió (sessions presencials) a la seu de la FECC a Barcelona.
- Altres.

Pel que fa als beneficis, aquests són difícilment mesurables i quantificables, ja que es tracta de beneficis relacionats amb el valor que el resultat d'aquest projecte pot aportar a les institucions que li donen suport:

- Disposaran d'un repositori de seqüències didàctiques que permetran un treball de qualitat als seus docents.
- Els mestres i professors participants hauran millorat la seva competència digital, a nivell tècnic i metodològic.

5.7. Definició de les necessitats del context

Com a resultat del procés d'anàlisi del context en què es desenvoluparà aquest projecte, es detecten les següents **necessitats**, a les que haurà d'intentar donar resposta:

- **Adaptació dels departaments de formació de la FECC i el SIERC al nou paradigma educatiu amb la incorporació de noves propostes d'accions formatives basades en TIC.**
 - Les entitats que donen suport a aquest projecte, necessiten d'iniciatives com aquestes per reforçar una de les seves finalitats: la formació dels docents; una formació adequada a les seves necessitats i al context en el que desenvolupen la seva tasca docent, tant pel que fa al contingut, com a la metodologia i també a la modalitat de formació.
 - En relació al contingut dels cursos de formació adreçats als docents, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (el principal promotor de la formació), fins ara, ha dedicat més esforços a la dotació tecnològica dels centres que a la formació dels docents. En molts casos, aquesta formació ha estat únicament a nivell d'usuari de les eines: el maquinari (ordinadors i pissarres) i el programari (llibres digitals). La necessitat primordial que tenen molts docents és formació específica en el nou paradigma educatiu. Tot sovint, els docents reproduïxen, amb la mediació de les tecnologies, les mateixes dinàmiques i metodologies que tradicionalment s'han desenvolupat a les aules; per exemple, usant el powerpoint (o similar) per recolzar una exposició-transmissió de tipus magistral que abans feia amb el suport de la pissarra o del retroprojector. Cal una reorientació en la formació dels docents envers el nou paradigma educatiu, tot dissenyant i desenvolupant situacions educatives riques amb interacció, que possibilitin el canvi en els rols dels formadors i dels aprenents, incidint en el rol actiu que ha de desenvolupar l'alumne.

- Cal promoure accions formatives basades en metodologies actives, participatives, col·laboratives. Aquest projecte ofereix la possibilitat de formar-se en la integració de les TIC a les aules en el marc del nou paradigma educatiu, a través de la participació en una comunitat d'aprenentatge. Amb la metodologia de "learning by doing" milloraran la seva competència digital i pedagògica, al mateix temps que comparteixen la seva expertesa en els continguts propis de l'àrea de religió catòlica.
 - La formació que promouen diverses entitats (entre elles el propi Departament d'Ensenyament i les organitzacions que donen suport a aquest projecte) sovint es programa fora de l'horari lectiu i de forma presencial, implicant un desgast important per als participants, ja que suposa allargar la jornada laboral. Una formació de tipus virtual (e-learning) o semivirtual (b-learning) afavoreix una major possibilitat de participar en les accions formatives, al mateix temps que permet un aprenentatge del tipus "learning by doing": s'estableix una dinàmica d'utilització real de les tecnologies al mateix temps que s'aprenen.
- **Dotar de continguts didàctics els espais web de la FECC i el SIERC.**
 - En aquests moments, els espais web del Departament de Pastoral de la FECC i del SIERC, tenen continguts bàsicament informatius (i no sempre actualitzats). Els seus responsables han exposat la necessitat de disposar d'un repositori indexat de recursos i activitats per posar-lo a l'abast de centres educatius i docents. Durant el desenvolupament del projecte es preveu l'elaboració de dos tipus de materials:
 - Un repositori d'unitats didàctiques digitals per als cursos de 5è i 6è de primària i 1r i 2n d'ESO.
 - Els reculls de materials i objectes digitals que s'aniran indexant i utilitzant a mesura que avanci l'acció formativa.
- **Materials digitals adequats a les necessitats dels alumnes i dels docents:**
 - L'ensenyament de la religió catòlica a Catalunya pateix diverses dificultats. Una d'elles és que el currículum de l'assignatura és poc realista i és necessari adaptar-lo a les necessitats educatives dels alumnes. A aquesta dificultat, s'hi afegeix la poca oferta de materials digitals elaborats per les editorials. Materials que no sempre són adequats al nou paradigma educatiu, però que podrien servir de punt d'inici als docents amb dificultats per innovar, alhora que alguns docents els pots servir de motivació per dissenyar i crear les seves pròpies seqüències didàctiques digitals.
 - L'organització dels centres, especialment els públics, sovint presenta dificultats afegides a la tasca docent a l'àrea de religió catòlica.
 - Disposen de poques hores de docència per a desenvolupar la programació que han preparat.
 - Tenen pocs alumnes a l'aula; aquest fet provoca la dificultat de desenvolupar determinades metodologies de treball a les seves unitats didàctiques que s'enriquieren amb la participació d'un nombre superior d'alumnes.
 - La poca estabilitat dels docents en un mateix centre i, al mateix temps, molts d'ells compaginen l'activitat docent en més d'un centre per poder fer una jornada laboral completa, dificulta la creació d'equips de treball estables que puguin assumir el disseny de materials didàctics, el seu desenvolupament i implementació en un centre per la impossibilitat de saber si es mantindran allà més enllà d'un curs acadèmic.

6. Aspectes clau del projecte

D'acord amb les actuacions que es consideren prioritàries i que han estat descrites en el PREN de l'apartat anterior, es consideren claus els aspectes següents per intentar el bon funcionament del projecte:

<i>Cohesionar el grup i mantenir la motivació per evitar l'abandonament davant les dificultats.</i>	
Responsables FECC i SIERC	<ul style="list-style-type: none">• Seleccionar els discents participants en el projecte d'acord amb els objectius establerts i els criteris acordats.• Intentar aconseguir alguna mena d'incentiu professional per als participants (reconeixement i certificació de la tasca realitzada).• Atendre les necessitats de la coordinadora i els participants, especialment en relació als recursos tecnològics (Departament TIC de la FECC, provisió dels cursos de Moodle).
Coordinadora	<ul style="list-style-type: none">• Desenvolupar tècniques personals i metodològiques que afavoreixin la cohesió del grup i el seguiment i recolzament del seu treball.• Dinamitzar la participació dels docents per intentar assolir els objectius del projecte.
Discents	<ul style="list-style-type: none">• Mantenir la comunicació telemàtica (feedback) amb la coordinadora i la resta de participants per afavorir la creació de la comunitat d'aprenentatge.

<i>Potenciar les activitats, eines i recursos que ajudin a la formació dels docents en la integració curricular de les TIC d'acord amb els nous rols d'alumnes i educadors que afavoreixen la construcció d'un aprenentatge significatiu.</i>	
Coordinadora	<ul style="list-style-type: none">• Revisar els procediments i adaptar les eines i recursos de l'aula virtual (Moodle) per tal d'adequar-los a les necessitats i habilitats (especialment digitals) dels participants.• Seguir el treball dels participants, mantenint un feedback constant per enriquir la interacció a l'aula.• Promoure la interacció entre els participants amb propostes d'intervenció als fòrums de l'aula.
Discents	<ul style="list-style-type: none">• Participar, d'acord amb les seves possibilitats, habilitats i interessos, en l'elaboració col·laborativa de les unitats didàctiques.• Definir els seus propis objectius d'aprenentatge i actuar d'acord amb ells, ajudant a assolir els objectius generals del projecte i del grup.

7. Objectius

1. *Dissenyar, desenvolupar i implementar seqüències didàctiques* per treballar l'àrea de religió catòlica amb mediació de les TIC.
 - 1.1. Dissenyar un projecte educatiu adreçat a la docència de l'àrea de religió catòlica, que s'adapti a les necessitats dels usuaris (docents i alumnes) i de les institucions que el promouen (SIERC, FECC).
 - 1.2. Elaborar les unitats didàctiques que integraran aquest projecte de manera col·laborativa amb un equip de mestres i professors, experts en la docència de l'àrea de religió catòlica.
 - 1.3. Afavorir la integració de les TIC en una àrea "on fins ara la seva presència ha estat molt irregular" (segons paraules del Delegat del SIERC que coneix bé la realitat a les aules).

2. *Crear un equip de treball*, format per professionals de diferents perfils, mestres i professors de religió catòlica amb o sense experiència en integració curricular de les TIC.
 - 2.1. Creació i coordinació d'un equip de treball heterogeni i multidisciplinar que participarà en el disseny i desenvolupament del projecte.
 - 2.2. Afavorir la formació en la competència digital i el nou paradigma educatiu dels membres de l'equip que participin en aquest projecte.
 - 2.3. Complementar el projecte amb un sistema de suport tècnic i metodològic pels membres de l'equip de treball i dels usuaris (docents) que afavoreixi la seva formació en el marc del nou paradigma educatiu, a nivell metodològic i tècnic.

8. Planificació: disseny del projecte, planificació de tasques

8.1. Planificació inicial de tasques

FASE	TASQUES	SUBTASQUES	TEMPORITZACIÓ
ANÀLISI	1. Avaluació de necessitats.	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliar informació sobre les entitats que impulsen el projecte. • Elaborar l'anàlisi DAFO. • Definir la població objectiu del projecte i els continguts. • Redacció del document-definició del problema. 	Fins el 16 d'octubre de 2011
DISSENY	2. Definició del disseny didàctic.	Tria de: <ul style="list-style-type: none"> • model pedagògic: enfocament didàctic. • metodologia de treball • mitjans i sistemes: <ul style="list-style-type: none"> ○ tipus i eines de comunicació entre els participants ○ eines i estratègies per crear una comunitat virtual • model organitzatiu 	Fins el 6 de novembre de 2011
	3. Definició del disseny tècnic-logístic.	Tria de: <ul style="list-style-type: none"> • recursos: opció tecnològica i logística (Moodle) • requisits previs dels participants • estructura i seqüència del projecte: parts, ordre, activitats dels participants. • instruments de valoració. 	
	4. Definició del model d'avaluació.	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny dels criteris i instruments d'avaluació en cadascuna de les fases. 	

FASE	TASQUES	SUBTASQUES	TEMPORITZACIÓ
DESENVOLUPAMENT	5. Fase I: Treball previ.	<ul style="list-style-type: none"> Formació del grup de treball (comunitat d'aprenentatge). Elaboració-preparació de les unitats inicials. Elaboració dels instruments d'anàlisi i valoració crítica de les unitats inicials. Presentació als participants de les unitats-model. Presentació de la metodologia de treball. 	Fins el 13 de novembre de 2011
IMPLEMENTACIÓ	6. Fase I: Anàlisi i valoració de les unitats inicials (les corresponents al segon trimestre del curs escolar).	<ul style="list-style-type: none"> Publicació al Moodle de les unitats. Seguiment i coordinació de les tasques: publicació i recollida dels formularis de valoració crítica de les unitats. Reelaboració de les unitats a partir de les propostes de millora de la subtasca anterior. Avaluació d'aquesta fase i proposta de treball per a les següents.⁵ 	Fins l'11 de desembre de 2011
AVALUACIÓ	7. Valoració de les diferents etapes del projecte per part dels participants, la coordinadora i els representants de les entitats que l'impulsen.	<ul style="list-style-type: none"> Elaboració dels instruments de valoració de projecte. Recollida de dades, anàlisi i propostes de millora. 	En totes les fases

⁵ En cas que s'observi que la valoració ha estat positiva es procedirà al desenvolupament de la següent fase del projecte: elaboració amb el grup de treball de les unitats dels altres dos trimestres del curs escolar. Aquesta part del projecte pot allargar-se més enllà del curs 2011-12.

8.2. Disseny didàctic

8.2.1. Model pedagògic

La **finalitat** del projecte és crear una comunitat d'aprenentatge, formada per un equip de mestres i professors que imparteixen l'àrea de religió catòlica al cicle superior de primària i el primer cicle de secundària. Tot fent servir la modalitat de "**learning by doing**" (Schank, 2009), els docents elaboraran seqüències didàctiques per aquesta àrea, al mateix temps que es formen en el nou paradigma educatiu (Marquès, 2004): passar d'una activitat docent centrada en els professors, a una activitat centrada en els alumnes, on aquests han de desenvolupar un rol actiu, creatiu, compartint el procés d'ensenyament-aprenentatge amb la resta de companys de l'aula i, gràcies a la xarxa, amb companys d'altres centres educatius. Els participants en el projecte constitueixen una **comunitat de pràctica o d'aprenentatge** (Coll, 2009), donat que a través del treball col·laboratiu, s'ajuden a construir el propi coneixement, compartint la resolució de les tasques, oferint nous recursos i materials, participant en les reflexions del grup.

La **modalitat** de formació triada és el **blended learning**. Donades les característiques i necessitats específiques dels participants, la majoria amb baixa competència digital, es creu necessari el desenvolupament d'algunes sessions presencials, per tal de reforçar el sentiment de comunitat, així com introduir les ajudes necessàries per presentar i iniciar el projecte. Les activitats virtuals del projecte afavoreixen la participació de tots aquells que estan interessats en el projecte, donat que no existeixen fronteres temporals i espaials: tothom pot combinar la seva vida professional i familiar amb la participació en aquesta activitat de formació i elaboració de materials digitals. Així mateix afavoreix:

- la millora de la interacció amb tots els participants;
- l'aprenentatge col·laboratiu i la creació de comunitats virtuals d'aprenentatge;
- la descentralització de les diferents fases que comporten els processos formatius;
- la modernització i prestigi de les institucions que recolzen el projecte.

Segons el marc definit per Coldewey en els quadrants que permeten definir les quatre maneres possibles de practicar l'educació i que reproduïm a continuació (Coldewey, 1990), aquest projecte estaria emmarcat en el **quadrat DT-DE**: els participants (docent i discents) desenvolupen els seus rols i activitats en diferents moments i en espais també diferents:

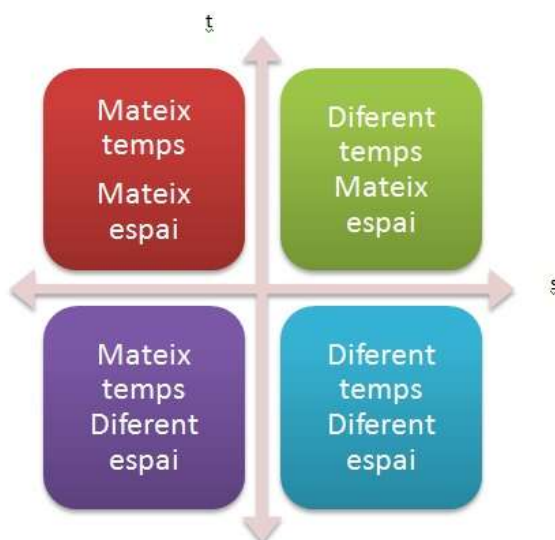

Fig. 6: Quadrants de Coldewey (1990): models d'educació a distància. [Font Viquipèdia]

Segons el marc definit per Coomey i Stephenson, en la quadrícula de paradigmes pedagògics de l'e-learning, aquest projecte es situaria al quadrant NE: el contingut i les tasques són controlats pel docent i el procés és controlat per l'aprenent.

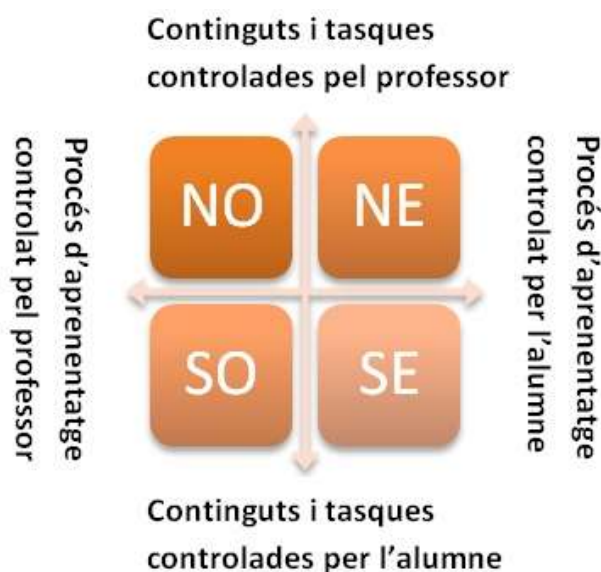

Fig. 7: Quadrant de Coomey i Stephenson (2001). [Font: Viquipèdia]

El docent estableix les responsabilitats i els procediments generals, però no la participació. Els aprenents s'autogestionen i adapten les tasques a les seves pròpies circumstàncies, aspiracions i necessitats educatives específiques. El docent dóna suport, aconsella, segueix a través de la plataforma i del correu electrònic. Els aprenents proporcionen feedback als companys a través del seu propi aprenentatge. El rol del professor és semblant a la d'un guia o facilitador, amb diverses funcions (Mason, 1991):

- Pedagògica: assumeix la funció de facilitador o moderador.
- Social: crea un entorn agradable i enriquidor, mostra empatia, personalitza l'entorn.
- Gestora: coordina tasques, gestiona els espais d'interacció i comunicació, gestiona l'estructura general del curs.
- Tecnològica: ajuda amb qüestions de sistema i tecnologia als aprenents, explica les limitacions del sistema.

Els principals avantatges d'aquest tipus d'escenari per als discents són:

- Poden gestionar quan, com i on aprenen.
- Poden interactuar amb els companys i el propi docent.
- Poden triar el seu propi estil d'aprenentatge i decidir el tipus d'interacció amb la resta de la comunitat d'aprenentatge, i els moments d'aquesta interacció.

Aquest tipus d'escenari necessita algunes tasques específiques per part dels docents que facilitin l'autogestió dels alumnes:

- L'estructura del curs ha de permetre als aprenents saber en tot moment què estan fent i què han de fer després. (Summer i Taylor, 1998)
- Cal desenvolupar estratègies que millorin la interacció bidireccional; mitjançant el disseny d'activitats que afavoreixin la comunicació entre els participants. (Bonk, Angeli i Hara, 1998)
- És bo disposar de grups reduïts amb un líder o referent clar. (Alexander, 1999)

Es farà servir una **metodologia de treball** basada en el concepte TPACK (Harris, 2011). Les eines tecnològiques no han de ser al centre del procés d'ensenyament-aprenentatge. Els

docents cal que disposin d'un coneixement tecnològic, però també metodològic-pedagògic així com també disciplinari (contingut). De manera que en el punt d'intersecció de tots es troba el coneixement tecnològic pedagògic del contingut.

Partim d'objectius didàctics, determinant què és el que es necessita aprendre. A partir d'aquí triem de les eines tecnològiques que tenim al nostre abast aquelles que millor poden ajudar-nos a assolir els nostres objectius.

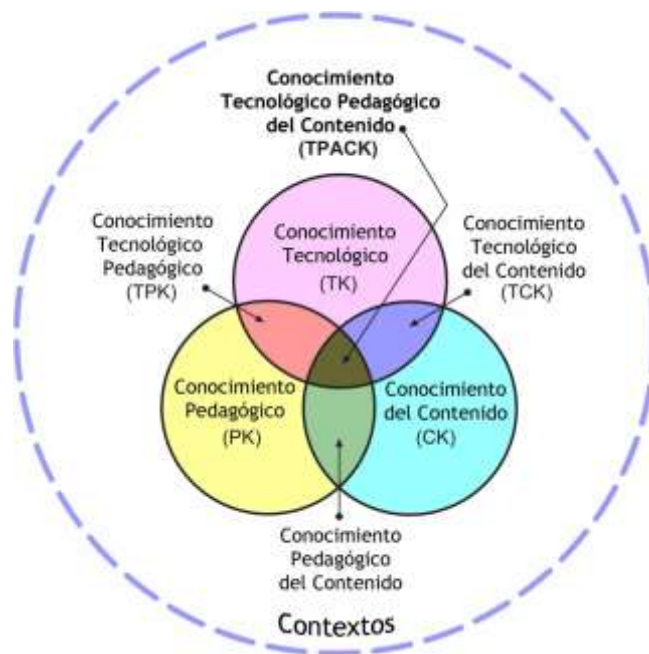

Fig. 8: Diagrama del Coneixement Tecnològic Pedagògic del Contingut (TPACK). [Font: www.tpack.org]

És fonamental que els docents dominin el contingut específic de la matèria (en aquest cas la religió catòlica), les tecnologies i la pedagogia (metodologia) que mediar en els processos d'ensenyament-aprenentatge de l'àrea.

El **model pedagògic** subjacent en aquest projecte és la suma de les dues teories de l'aprenentatge que en els moments actuals fonamenten els processos d'ensenyament-aprenentatge: el **constructivisme** (Jonassen, 1991) i el **connectivisme** (Siemens, 2004). Ambdues teories otorguen a l'estudiant el màxim protagonisme en el procés d'aprenentatge, essent el docent un guia, un facilitador d'aquest aprenentatge. Així mateix, es dona la màxima activitat de l'usuari en la interacció amb els continguts.

- En el **constructivisme social**, es posa l'accent en la importància de l'entorn d'aplicació i de la intervenció del docent i el grup en el procés d'aprenentatge. Les aplicacions web 2.0 (wikis, blogs,...) són un exemple de les eines que tenen aquesta teoria com a base i fonamentació. Les innovacions pedagògiques que inclouen les TIC en els processos educatius es recolzen en la concepció constructivista de l'ensenyament i l'aprenentatge, ja que afavoreixen el fet que sigui l'alumne el responsable últim del seu propi procés d'aprenentatge i que el paper que juga el professor és el de mediador, un facilitador entre l'alumne i l'aprenentatge. El canvi en el rol tant del professor com de l'alumne ja és un efecte poderós en sí mateix.
- En el **connectivisme**, nascut a partir del constructivisme social per explicar els processos educatius que es donen en un entorn mediat per les tecnologies, l'accent es posa sobre l'aprenentatge com a procés de connexió de fonts d'informació. Les eines web 2.0 i

Internet com a xarxa social i de continguts són exemples de les eines educatives que tenen aquesta teoria com a base i fonamentació (Hernández Requena, 2008).

Les tecnologies presents en els nous escenaris formatius afavoreixen els nous rols de docents i discents (Coll, 2001).

L'aprenent, deixa de ser un receptor passiu de la informació que li transmetia el docent en etapes anteriors, ara adopta una postura activa: cerca el coneixement en el moment que el necessita; és capaç d'activar els mecanismes necessaris per trobar allò que haurà d'utilitzar en cada moment. Reelabora la informació que cerca o crea utilitzant eines tecnològiques que li permeten presentar-la en diferents formats i compartir-la amb la resta d'integrants de la seva comunitat d'aprenentatge amb eines de la web 2.0 i les xarxes socials que afavoreixen l'expressió, la col·laboració i la circulació d'informació a la xarxa. Les TIC permeten una nova posició de l'estudiant com a creador i gestor de continguts en front de la extremadament jeràrquica de situacions educatives anteriors on es limitava a ser un consumidor de continguts. Al mateix temps, les eines tecnològiques l'esperonen a millorar les seves habilitats en la competència digital i també en el treball en xarxa col·laboratiu.

El papel del profesor en entornos educativos en red (online courses)		
Papel del profesor	Actividad del profesor	Estrategias y herramientas
Amplificar	Llamar la atención sobre ideas o conceptos relevantes	Twitter, blogs
Intermediar	Facilitar el acceso a lecturas y recursos que ayuden a evidenciar conceptos	Diseño del aprendizaje, tutoriales, ajustar la actividad semanal al propio flujo del curso
Señalizar	Apoyar a los aprendices para que confíen en su capacidad de crear sentido socialmente a través de las redes sociales	Comentarios en las entradas de los blogs de los aprendices, apoyo en la formación de redes sociales, método "live slides" *
Agregar	Evidenciar patrones a partir de las conversaciones y el contenido	Google Alerts, lector de RSS, herramientas visuales (por ej. Many Eyes)
Filtrar	Ayudar a los aprendices a pensar críticamente sobre la información / conversaciones que tienen lugar en las redes sociales	Lector de RSS, discusiones sobre la fiabilidad de las informaciones, errores conceptuales
Modelar	Poner de manifiesto información relevante y patrones de interacción	Uso de todo tipo de herramientas y actividades que reflejen los modelos de buenas prácticas del educador
Presencia continua	Mantener presencia continua como instructor durante todo el curso, especialmente durante los momentos menos activos	Boletín ("newsletter") diario (o con suficiente regularidad), actividad en los foros, posts de vídeo, podcasts, sesiones semanales online con herramientas sincrónicas (por ejemplo, Elluminate)

Este cuadro se basa en la entrada de George Siemens: "Teaching in Social and Technological Networks," *Connectivism: Networked and Social Learning*, 16 febrero, 2010, <<http://www.connectivism.ca/?p=220>>. Traducción: Emilio Quintana – Nodos Ele: <http://www.nodosele.com/blog>

* Dave Cormier, "Presenting with Live Slides," *Dave's Educational Blog*, November 6, 2009, <<http://davecormier.com/edblog/2009/11/06/presenting-with-live-slides-oer-literacies-libraries-and-the-future-pres0/>>.

Fig. 9: El rol del docent en escenaris educatius digitals [Font: Blog Educación Tecnológica <http://villaves56.blogspot.com/>]

El docent, en aquest nou paradigma educatiu (definit per les teories del constructivisme i el connectivisme), varia el seu rol respecte a etapes anteriors i adopta un rol de guia-facilitador de l'aprenentatge en relació a l'alumne. El docent proposa situacions educatives riques en experiències i interacció que afavoreixen que l'alumne pugui aprendre el que necessita per continuar aprenent quan el context i el moment li ho demanin. En les seves propostes educatives, el docent ha d'oferir a l'alumne activitats reals i contextualitzades que li permetin adquirir habilitats de cerca a la xarxa, selecció crítica, reelaboració de la informació per arribar a la creació del coneixement quan li sigui necessari. El docent passa a ser un element més de la xarxa; deixa de ser un instructor per passar a ser un guia o facilitador de les eines i les experiències necessàries per aprendre. Li cal dominar les estratègies pedagògiques i metodològiques clau per poder elaborar propostes formatives que facilitin el treball en xarxa i en la xarxa dels alumnes.

8.2.2. Objectius instruccionals

1. Proveir, a través de la pràctica, d'una formació bàsica i conceptual sobre les eines psicopedagògiques que fonamenten la integració curricular de les TIC.
 - 1.1. El caràcter transformador de les TIC i la seva capacitat per generar coneixement.
 - 1.2. Trets fonamentals del nou paradigma educatiu.
 - 1.3. Teories de l'aprenentatge: constructivisme i connectivisme.
 - 1.4. Estratègies i metodologies.
2. Dotar els participants de les competències digitals necessàries per integrar les TIC a les aules, a través de l'elaboració de les seqüències didàctiques digitals per a l'àrea de religió catòlica.
 - 2.1. Plataforma Moodle.
 - 2.2. Eines Gmail o Xtec: correu, documents compartits i calendari.
 - 2.3. Eines web 2.0.: blogs, eines de creació, allotjament i publicació de produccions pròpies.
3. Afavorir un espai de reflexió on els participants puguin compartir les seves experiències i opinions, afavorint l'aprenentatge col·laboratiu.
 - 3.1. Creació d'una comunitat d'aprenentatge.
 - 3.2. Posta en comú dels aprenentatges i les dificultats del procés.

8.2.3. Estructura i seqüència del projecte

✓ Accions prèvies al disseny del curs

Després de les primeres preses de contacte (veure Justificació, pàg. 15-17), es realitza una nova reunió presencial a finals d'abril de 2011, amb l'objectiu de prendre decisions relatives al disseny del contingut i format del curs.

Hi participen les mateixes persones que van participar a la primera, excepte el secretari general adjunt de la FECC. S'hi afegixen un grup de docents que s'han mostrat oberts a participar en el projecte. Són nou docents que treballen en diferents nivells educatius: infantil, primària, secundària i batxillerat. Quatre d'ells procedeixen d'escoles concertades, la resta d'escoles o instituts públics. La responsable de l'àrea didàctica de la FECC exposa que hi ha més docents interessats a participar-hi, però que no poden assistir a aquesta primera reunió. Se'ls enviarà acta dels acords presos.

En aquesta trobada presencial es tracten els següents aspectes del projecte:

- S'exposa la metodologia de treball que es pretén dur a terme. S'explica que aquesta metodologia s'adaptarà als acords que es prenguin amb el grup que finalment porti a terme el projecte.
- Es presenta la unitat temàtica penjada al Moodle del projecte. Es tracta d'una unitat sobre les grans religions monoteistes. Es mostra l'estructura, la metodologia, les eines tecnològiques i els recursos que s'hi proposen.
- Es debaten els nuclis temàtics que es podrien utilitzar per elaborar les unitats didàctiques dels quatre nivells educatius. Finalment, s'arriba al consens que seran aquests tres per al primer trimestre del curs:
 - Advent-Nadal
 - Jesucrist
 - Les grans religions del món.
- S'acorda:
 - Obrir un document compartit a l'espai La meva Xtec (donat que tots els participants hi poden accedir amb el seu usuari xtec o gmail) on es recollirà una pluja d'idees d'activitats i recursos sobre aquests tres nuclis temàtics per a cadascun dels nivells educatius que s'han prioritzat.
 - A finals de juny, es farà una proposta per iniciar el projecte el setembre-octubre de 2011.
- S'envia acta de la reunió a tots els participants i als que, no havent pogut assistir, han mostrat interès en participar en el projecte.

✓ Fase I

A inicis de setembre de 2011, es **reactiva el projecte**. Es reuneixen de nou els coordinadors de la FECC i el SIERC amb la coordinadora del projecte que els presenta les unitats didàctiques (3 per a cadascun dels nivells) que ha elaborat durant l'estiu. Aquestes unitats són les que, en aquesta primera fase, hauran de valorar els participants en el projecte i servir de model, un cop reelaborades amb les seves propostes de millora, per dissenyar noves unitats didàctiques per als altres dos trimestres del curs.

Els continguts de les unitats didàctiques s'han extret de la pluja d'idees que s'ha realitzat en un document compartit obert després de la reunió del mes d'abril. En aquest document no hi ha hagut moltes aportacions, però les que s'han fet són d'excel·lent qualitat.

TEMA	5è	6è	1r	2n
El país de Jesús.	Mapa: pesca-li noms i pentri-lo. Situació: Mòn. Europa, Mediterrani oriental, Turquia-Egipte... Israel, Palestina... Petit diccionari de termes religiosos: (imatge, nom i petita definició)	Mapa: noms de lloc i identificar-los amb lletres bíbliques. Situació: Mòn. Europa, Mediterrani oriental, Turquia-Egipte... Israel, Palestina... Petit diccionari de termes religiosos: (imatge, nom i petita definició)	Mapa: noms de lloc, tribus, persones i identificar-los amb lletres bíbliques. Situació: Mòn. Europa, Mediterrani oriental, Turquia-Egipte... Israel, Palestina...	El país de Jesús avui. Principals llocs històrics antics i actuals. Situació: Mòn. Europa, Mediterrani oriental, Turquia-Egipte... Israel, Palestina...

Fig. 10: Document-pluja d'idees prèvies (Google Docs)

S'acorda enviar un correu a tots els docents que van mostrar interès en participar en el projecte i demanar-los que el facin extensiu a companys que els puguin també interessar. En aquest correu se'ls demanarà que omplin un formulari d'inscripció amb unes dades bàsiques per tal de gestionar millor la **formació del grup** (annex 3).

Un cop s'hagi format el grup, se'ls convocarà a una primera reunió on es presentaran les unitats didàctiques, les eines tecnològiques que s'han utilitzat i es farà la proposta de treball per a la **primera fase**.

Aquesta primera fase consistirà en analitzar unes unitats elaborades per a cadascun dels cursos. A partir d'aquest anàlisi i les propostes de millora presentades, es modificaran les unitats i s'implementaran a les aules en el següent trimestre.

✓ Fase II

Posteriorment, s'iniciarà la **segona fase** en què els participants en el projecte, elaboraran unitats didàctiques per als altres dos trimestres del curs, partint de l'experiència de la primera fase.

Es demanarà al Departament TIC de la FECC que obri un curs de MOODLE per a cadascun dels nivells educatius i facilitar així la feina de moure's pels continguts que es vagin elaborant.

Eines que s'utilitzen en les fases I i II (es descriuen més a fons a les pàgines 32-35 d'aquesta memòria:

- **Correu electrònic**
- **Google Docs (textos, presentacions i formularis en línia), Google Calendar i Google Sites**
- **Moodle**

✓ Continguts del curs

Objectiu 1			
Proveir, a través de la pràctica, d'una formació bàsica i conceptual sobre les eines psicopedagògiques que fonamenten la integració curricular de les TIC.			
CONTINGUTS	ACCIONS A DESENVOLUPAR	TEMPORALITZACIÓ	RECURSOS
<ul style="list-style-type: none">• El caràcter transformador de les TIC i la seva capacitat per generar coneixement.• Trets fonamentals del nou paradigma educatiu.• Teories de l'aprenentatge: constructivisme i connectivisme.• Estratègies i metodologies.	<p>Lectura i reflexió de textos seleccionats.</p> <p>Participació en el fòrum del grup.</p>	<p>Fase I</p> <p>Fase II</p>	<p>Espais "Lectures" i "Fòrum" al Moodle</p>

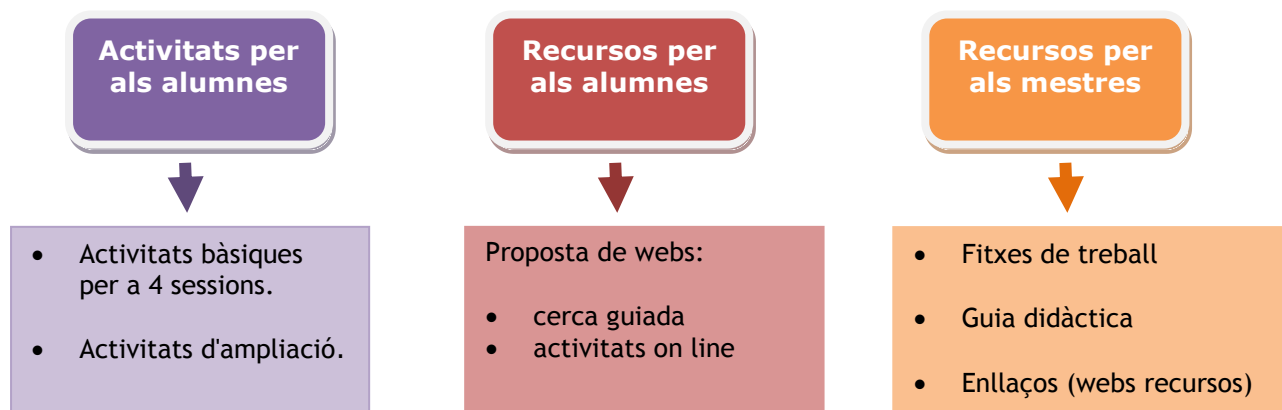
Objectiu 2			
Dotar els participants de les <i>competències digitals</i> necessàries per integrar les TIC a les aules, a través de l'elaboració de les seqüències didàctiques digitals per a l'àrea de religió catòlica.			
CONTINGUTS	ACCIONS A DESENVOLUPAR	TEMPORALITZACIÓ	RECURSOS
<ul style="list-style-type: none"> • Plataforma Moodle. • Eines Gmail o Xtec: correu, documents compartits i calendari. • Eines web 2.0.: blogs, eines de creació, allotjament i publicació de produccions pròpies. 	Funcionament bàsic de Moodle.	Fase I	Tutorials i videotutorials
	Valoració de les seqüències digitals.	Fase I	Moodle curs Forum Google Docs
	Elaboració de seqüències digitals incorporant eines web 2.0.	Fase II	Moodle de cada nivell Tutorials eines 2.0
Objectiu 3			
Afavorir un <i>espai de reflexió</i> on els participants puguin compartir les seves experiències i opinions, afavorint l'aprenentatge col·laboratiu.			
CONTINGUTS	ACCIONS A DESENVOLUPAR	TEMPORALITZACIÓ	RECURSOS
<ul style="list-style-type: none"> • Creació d'una comunitat d'aprenentatge. • Posta en comú dels aprenentatges i les dificultats del procés. 	Resposta als correus. Participació en el fòrum.	Fase I i II	Correu electrònic Fòrum Moodle
	Pluja d'idees.	Fase II	Wiki Moodle
	Assistència a les reunions presencials.	Inici Fase I i Fase II	Aula FECC

✓ Estructura de les seqüències didàctiques

Com ja s'ha descrit, a la fase 1: es presenten als participants tres unitats model per a cadascun dels cursos. Els participants analitzen cadascuna d'aquestes unitats i fan arribar la seva valoració a través d'un formulari de Google Docs. La coordinadora recull totes les propostes de millora i es reelaboren les unitats.

Cada unitat didàctica conté:

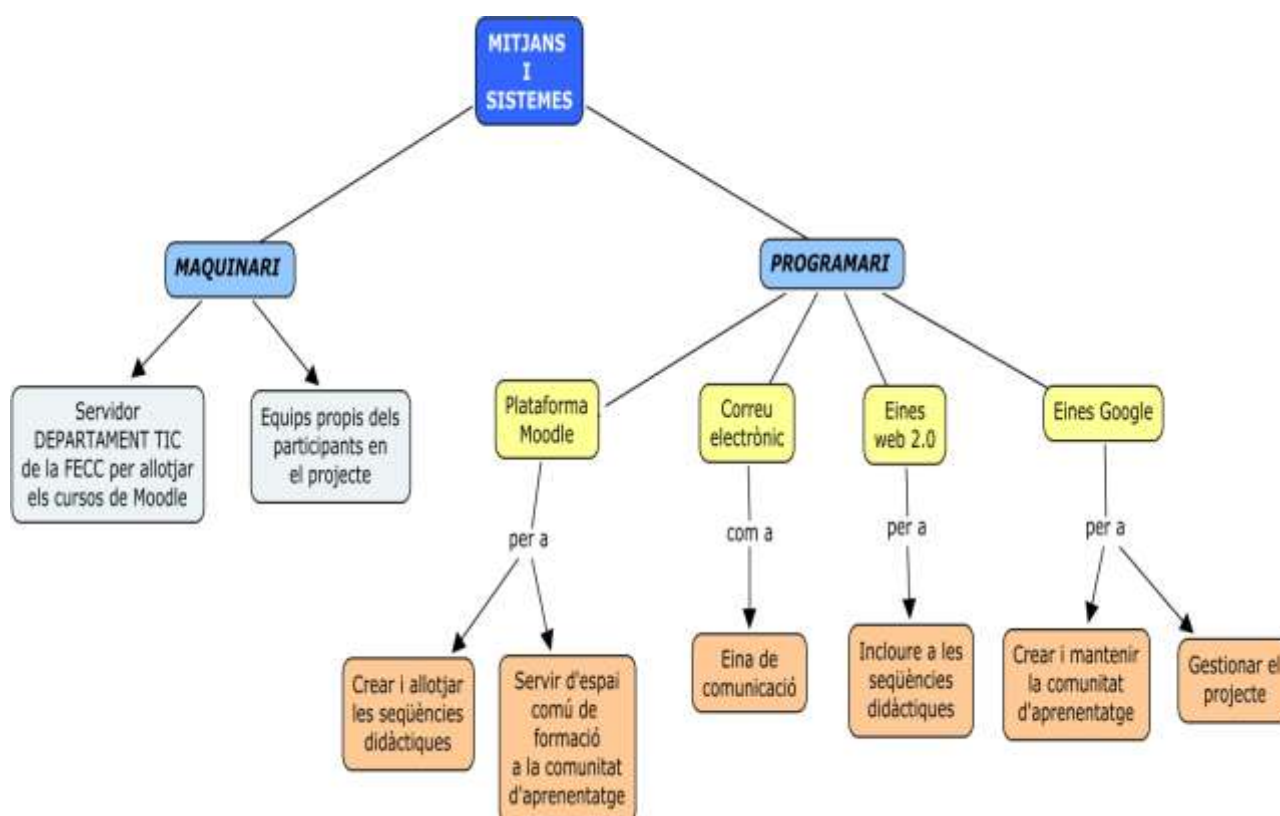
- **propostes metodològiques** (programació didàctica) per als mestres i professors que vulguin implementar el projecte a les seves aules;
- **activitats per als alumnes**;
- **tutorials de les eines TIC** que s'integrin en aquestes unitats didàctiques.

- A la Fase 2, es mantindrà l'estructura de les unitats didàctiques, en cas que les valoracions així ho proposin. En cas necessari, s'adaptarà l'estructura a les propostes de millora consensuades amb els participants.

8.3. Disseny tècnic-logístic

8.3.1. Mitjans i sistemes

✓ Comunicació entre els participants

- Aquesta comunicació es farà bàsicament via **correu electrònic**; excepte les sessions presencials de treball. Donat que alguns d'ells no tenen experiència en treball telemàtic, caldrà establir unes pautes de contactes regulars per afiançar el sentiment de pertànyer al grup i mantenir la motivació. Els participants s'han de sentir recolzats i tenir la sensació que estan acompanyats en tot el procés. En aquest sentit, es procurarà mantenir una comunicació fluida, abans i després de cada trobada presencial i també durant el treball telemàtic per mantenir el sentiment de comunitat virtual.

✓ Eines i estratègies per crear una comunitat virtual

- Les eines que s'utilitzaran en aquest projecte seran:
 - **Correu electrònic** per comunicacions amb els participants. S'utilitzarà el servidor de correu electrònic habitual de cada participant.
 - **Google Docs** per compartir documents de treball. Es farà servir l'espai LA MEVA XTEC que el Departament d'Ensenyament ofereix a tots els mestres i professors de les escoles i instituts de Catalunya. Poden accedir-hi també amb el seu usuari de Gmail. En aquest mateix espai es podrà fer servir el **Calendari** per gestionar els terminis que ens proposem.
 - **Google Sites** per reunir totes les eines, recursos i materials del projecte, a partir del inici de la Fase II.

Fig. 11: LA MEVA XTEC - Entorn de treball d'alguns participants

✓ Sistemes per crear, compartir i publicar els continguts

- **Moodle** per a crear les seqüències didàctiques. El Departament TIC de la FECC obrirà un curs (en la primera fase, quatre més en la segona fase) al seu servidor d'aquesta plataforma per poder-hi penjar els materials que es vagin dissenyant. Els usuaris del Moodle han de ser donats d'alta, prèviament, a la base de dades de la FECC. Els seus responsables han acceptat que els participants en aquest projecte es donin d'alta en aquesta base de dades, malgrat no treballin en cap escola adherida a aquesta entitat.

La tria d'aquesta plataforma es deu al fet que és la més extesa entre les escoles i instituts de Catalunya i es prioritza aquest fet per sobre d'altres avantatges que puguin oferir altres plataformes. Un dels objectius del projecte és elaborar seqüències didàctiques que es puguin posar a l'abast de docents que col·laboren amb la FECC i el SIERC. Donat que

aquestes dues entitats utilitzen Moodle per a la formació dels seus associats, creiem que és la més adient per al projecte que es presenta.

Moodle és una plataforma educativa basada en la teoria pedagògica del constructivisme social, en el què el màxim protagonisme és de l'estudiant; a partir de tasques cooperatives dissenyades i proposades pel professor, l'alumne construeix el seu propi coneixement en interacció amb els continguts, els companys i el propi docent.

Moodle és una plataforma que ens ofereix una gran diversitat d'eines i recursos; en aquest projecte s'han triat aquells que són més adients als objectius que s'han plantejat i que ens permetran afavorir el treball col·laboratiu:

- **Fòrum:** d'actualitat (on el docent deixarà missatges adreçats al conjunt de tot l'equip de participants) i de dubtes o comentaris (on tothom hi podrà intervenir).
- **Wiki:** per realitzar les pluges d'idees en determinats moments, especialment de la Fase II.
- **Compartir recursos:** per enllaçar fitxers o pàgines web.
- **Composar pàgines web:** per elaborar les pàgines pròpies de les seqüències didàctiques.

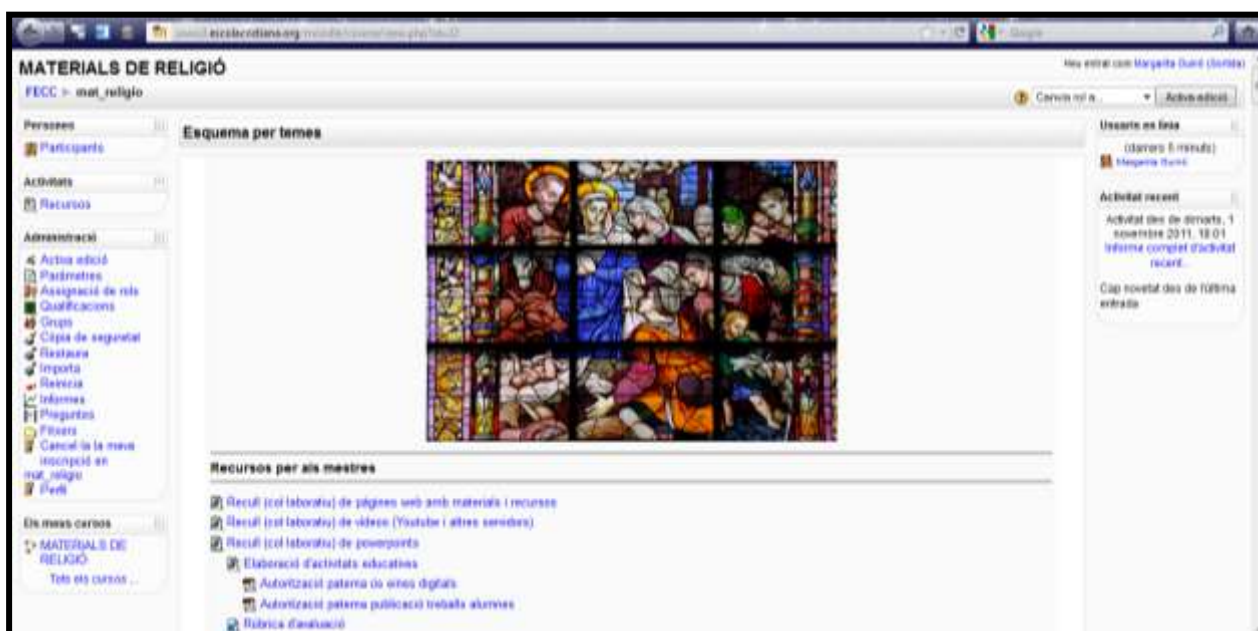

Fig. 12: Capçalera del curs de Moodle (Fase I)

- A la Fase I comptarem amb un únic curs de Moodle per a les unitats elaborades per la coordinadora i que seran analitzades i valorades pels participants, que hi tindran accés com a alumnes.
- A la Fase II, comptarem amb quatre cursos de Moodle, un per a cadascun dels nivells educatius: 5è i 6è de primària, 1r i 2n d'ESO. Els participants hi tindran accés com a professors-editors del curs.

✓ Eines usades a les seqüències didàctiques

Amb el canvi de paradigma educatiu, l'usuari/l'aprenent passa de ser un simple consumidor a ser un creador de continguts. Les múltiples eines de l'anomenada **WEB 2.0** estan fent possible aquest canvi. Eines com els blogs, les wikis, els servidors de continguts (àudio, vídeo, presentacions multimèdia,...) permeten allotjar, etiquetar i compartir continguts creats per nosaltres mateixos amb múltiples usuaris d'arreu del món.

Les institucions educatives (escoles, instituts, universitats,...) han d'integrar aquestes eines que els permeten la creació de comunitats d'aprenentatge virtuals. De manera que alumnes i professors poden crear continguts amb múltiples formats, amb una gran facilitat, emmagatzemar-los i compartir-los amb d'altres usuaris.

A les unitats didàctiques que s'utilitzen a la primera fase d'aquest projecte, s'han utilitzat les següents eines:

TEMES	2n trimestre			
	5è PRIMÀRIA	6è PRIMÀRIA	1r ESO	2n ESO
Jesús	Google Sites	Google Sites - Dipity	Glogster	Glogster - Wallwisher
Any litúrgic	Google Docs (presentacions)	Google Docs (presentacions)	Google Docs (presentacions)	Wallwisher - Editor textos
Religions del món	Google Docs (presentacions)	Google Docs (presentacions)	CMapsTools	CmapsTools - Dipity

✓ Sistema de serveis de suport a l'usuari

La utilització d'un entorn virtual (o semivirtual) obre moltes possibilitats a l'aprenentatge, i no solament en la distribució de materials i recursos formatius, sinó que la tecnologia permet oferir un recolzament molt més gran a aquells qui l'utilitzen, doncs aprofitant tots els recursos existents, organitzant-los i estructurant-los en diverses formes i diferents itineraris formatius, permet a persones amb diferents estils i ritmes d'aprenentatge les puguin seguir i utilitzar amb èxit.

Les enormes potencialitats comunicatives que té un entorn virtual poden fer que l'usuari no se senti mai sol, ja que la presència constant, però virtual, d'alguna persona o institució que el guia, l'orienta i l'ajuda a seguir el seu camí formatiu. És per això que són necessaris l'ús, el disseny i el correcte funcionament dels **sistemes de serveis de suport a l'usuari** en entorns virtuals. L'objectiu principal d'aquests no és altre que respondre a les necessitats específiques dels usuaris i cobrir-les d'una manera efectiva mitjançant tots els serveis.

En aquest cas s'ha previst la presència d'aquests serveis de suport:

- **El correu electrònic.**
- **El telèfon** (a través de la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC, només en casos excepcionals).
- **L'espai Moodle**, a través de tutorials i documents i webs d'ajuda.

8.3.2. Avaluació

En aquest projecte no es preveu realitzar activitats d'avaluació explícites. S'utilitzarà la modalitat d'avaluació continuada a partir del seguiment dels participants, de manera que es pugui valorar la seva resolució de les activitats d'aprenentatge que se li van proposant; com és capaç de fer ús d'un aprenentatge significatiu, emprant estratègicament informacions i coneixements en contextos diferents.

Són els discents els que marquen els seus propis objectius i es fan responsables del seu procés d'aprenentatge triant fins a on han d'arribar. Així cadascun d'ells té les seves pròpies metes d'aprenentatge. La funció del formador és la d'ajudar-los i guiar-los.

Al tractar-se d'un projecte basat en les teories del constructivisme social i el connectivisme, es farà émfasi en l'avaluació del procés d'aprenentatge en el seu conjunt, en la significació i funcionalitat dels aprenentatges i la capacitat de cada participant de regular i responsabilitzar-se del seu propi procés d'aprenentatge. Així doncs l'avaluació serà dinàmica i s'avaluaran tant els processos com els productes. D'aquesta manera, els criteris d'avaluació seran els següents:

- Ús del correu electrònic per mantenir la comunicació amb els membres de la comunitat d'aprenentatge.
 - Respostes als correus de la coordinadora.
 - Capacitat de transmetre el coneixement a la comunitat d'aprenentatge mitjançant les TIC: correu i fòrum (Moodle).
 - Col·laboració amb l'equip.
- Seguiment continuat (segons el seu propi itinerari) del projecte a través de la plataforma Moodle.
- Aportacions innovadores a les propostes de millora de les seqüències didàctiques digitals que es valoren a la Fase I.
- Aportacions innovadores a la creació de seqüències didàctiques digitals que es dissenyaran a la Fase II.
- Habilitat i competència digital en l'ús de les eines tecnològiques que es proposen. Capacitat d'innovació en aquest camp (proposta d'altres eines).
- Domini del contingut propi de l'àrea de la religió catòlica per als nivells educatius que es treballen en el projecte.
- Reflexió sobre la pròpia pràctica.

Els instruments que s'utilitzaran per avaluar els participants són els següents:

- Eines de seguiment de la plataforma Moodle.
- Registre d'observació sistemàtic per part de la coordinadora.
- Formulari d'autoavaluació (discents) a respondre al finalitzar la seva participació en el projecte: per facilitar que els aprenents participen activament de la pròpia avaluació, en coherència amb el fet de situar l'alumne com a protagonista del procés d'aprenentatge.

9. Desenvolupament i implementació del projecte

9.1. Desenvolupament dels mitjans

9.1.1. Fase I

En aquesta primera fase, l'objectiu és valorar unes seqüències didàctiques dissenyades i desenvolupades per la coordinadora del projecte. A partir de les valoracions i propostes dels participants, es faran les modificacions oportunes per poder implementar aquestes seqüències a les aules.

L'espai central on es desenvolupa l'activitat de formació durant la Fase I és un curs de Moodle. S'ha donat d'alta, al servidor Moodle del Departament TIC de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, un **curs de Moodle** que allotja els **materials i activitats de la Fase I** d'aquest projecte. La URL per accedir a aquest espai és <http://www3.escolacristiana.org/moodle>

Es pot accedir a aquest curs com a visitant amb aquestes dades:

Usuari: visitant
Contrasenya: xxxx-xxxx

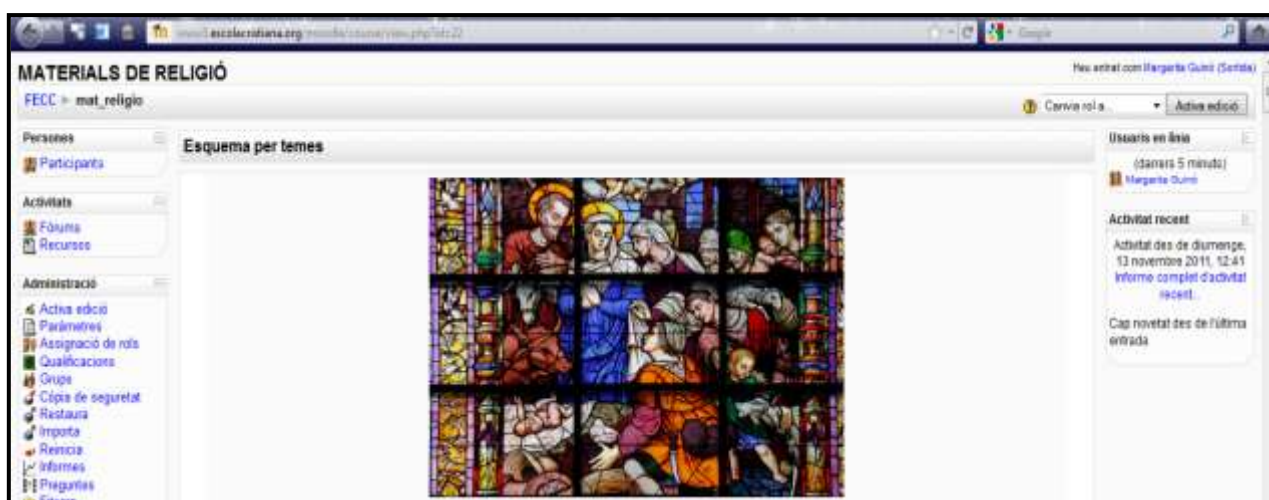

Fig. 13: Capçalera del curs de Moodle (Fase I).

Aquest curs té la següent estructura, per a la Fase I:

Espais de comunicació

- Actualitat del projecte
- Fòrum de dubtes, comentaris, impressions
- Valoracions unitats didàctiques

En aquest apartat, els participants disposen de dos fòrums; el primer dels quals, té com a funció informar de l'actualitat del projecte. El segon és per compartir dubtes, comentaris i impressions amb els companys i la coordinadora.

Tots els participants estan subscrits d'inici als fòrums i poden respondre i crear nous fils de conversa en tots dos.

El tercer recurs és un enllaç al fitxer (Google Docs) on es poden llegir les valoracions que han estat fetes fins ara de les unitats didàctiques que formen la Fase I del projecte.

Lectures recomanades

- El nou paradigma educatiu (Departament TIC FECC)
- El currículum bimodal (Marquès, 2011)
- Fòrum: reflexions sobre les lectures

En el segon apartat, els participants hi trobaran les lectures que s'aniran recomanant per assolir el primer dels objectius del projecte: proveir d'una formació bàsica i conceptual sobre les eines psicopedagògiques que fonamenten la integració curricular de les TIC. Amb aquesta formació afavorirem una millor qualitat del producte resultant del projecte: seqüències didàctiques adequades a les característiques del nou paradigma educatiu.

També disposen d'un fòrum on compartir reflexions sobre les lectures que es proposen. La coordinadora dinamitzarà aquest espai amb intervencions puntuals.

Fig. 14: Espais de comunicació i Lectures recomanades.

Recursos per als mestres

- Recull col·laboratiu de pàgines web amb materials i recursos
- Recull (col·laboratiu) de vídeos (Youtube i altres servidors)
- Recull (col·laboratiu) de powerpoints
- Elaboració d'activitats educatives
- Autorització paterna ús eines digitals
- Autorització paterna publicació treballs alumnes
- Rúbrica d'avaluació document

En aquest apartat, es posa a disposició dels discents, tres reculls elaborats amb Google Docs durant la fase de disseny de les seqüències didàctiques de la Fase I. S'han donat els permisos adequats perquè tots els usuaris amb l'enllaç els puguin editar i enriquir de manera col·laborativa.

També disposen d'un enllaç a [EDUCAPLAY](#), una eina online que permet la creació d'activitats educatives tipus mots encreuats, sopes de lletres,...

Finalment, s'enllacen tres documents; els dos primers són les autoritzacions que el Departament d'Ensenyament demana que signin els pares per autoritzar les escoles i instituts a publicar els treballs dels seus alumnes a la xarxa i per poder gestionar l'alta dels alumnes en diversos serveis online per crear i publicar les seves activitats.

El tercer d'aquests documents és una plantilla-model de rúbrica d'autoavaluació per als alumnes. Els mestres i professors participants poden adaptar-la a cadascuna de les unitats didàctiques quan s'implementin a les aules.

Eines TIC

- Tutorial MOODLE (vídeotutorials)
- Ajuda EINES GOOGLE

- Mapes conceptuals CMapsTools (descàrrega)
- Mapes conceptuals CMapsTools (tutorial)
- Línies del temps: Dipity (tutorial)
- Pòsters multimèdia fets amb Glogster
- Google Sites: elaboració pàgines web (Tutorial)
- Wallwisher: murs col·laboratius (Tutorial)

En aquest apartat, els discents disposen de tutorials de les diverses eines tecnològiques que s'han utilitzat en aquesta fase del projecte.

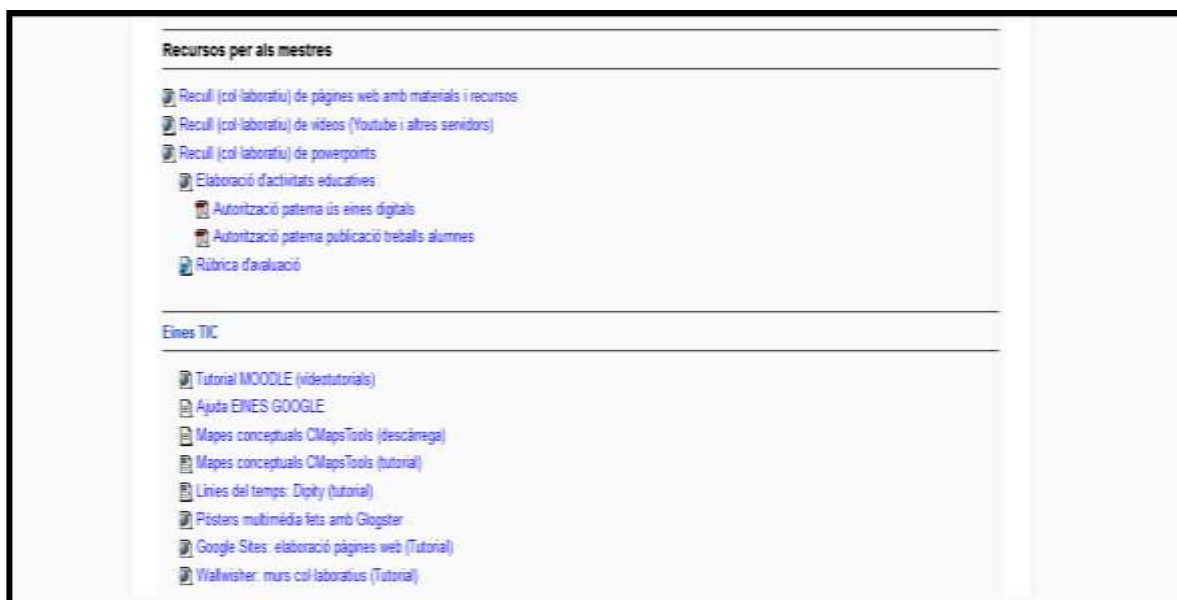

Fig. 15: Recursos per als mestres i Eines TIC.

Seqüències didàctiques per valorar

- UD 5.1⁶ - EL PAÍS DE JESÚS
- UD 6.1 - NOSALTRES, AMICS DE JESÚS
- UD 1.1 - LA VIDA PÚBLICA
- UD 2.1 - EL MANAMENT NOU
-
- UD 5.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 6.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 1.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 2.2 - QUARESMA / PASQUA
-
- UD 5.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 6.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 1.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 2.3 - RELIGIONS MONOTEISTES

En aquest últim bloc del curs de Moodle, els discents hi troben les dotze unitats didàctiques que s'han elaborat per a la primera fase del projecte. Es preveu tenir-les tancades i anar-les obrint per blocs, de manera que es faciliti la tasca de valoració per part dels discents.

⁶ La primera xifra del codi de cada unitat didàctica correspon al nivell educatiu al qual s'adreça: 5è, 6è de primària, 1r, 2n d'ESO.

Blocs temàtics	2n trimestre			
	5è PRIMÀRIA	6è PRIMÀRIA	1r ESO	2n ESO
Jesús	5.1 El país de Jesús	6.1 Nosaltres, amics de Jesús	1.1 La vida pública	2.1 El manament nou
Calendari litúrgic	5.2 Advent-Nadal	6.2 Advent-Nadal	6.2 Advent-Nadal	2.2 Advent-Nadal
Religions del món	5.3 Religions monoteistes	6.3 Religions monoteistes	6.3 Religions monoteistes	2.3 Religions monoteistes

Totes les unitats didàctiques elaborades en aquesta primera fase tenen la mateixa estructura⁷:

- **propostes metodològiques** (programació didàctica) per als mestres i professors que vulguin implementar el projecte a les seves aules;
- **activitats per als alumnes**;
- **tutorials de les eines TIC** que s'integrin en aquestes unitats didàctiques.

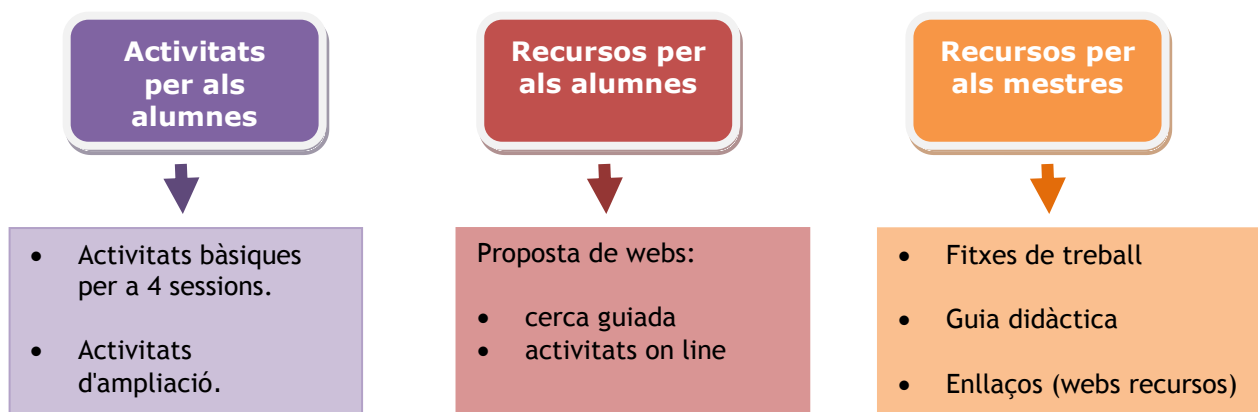

Fig. 16: Primera unitat d'1r d'ESO. En aquesta unitat, els alumnes elaboren un pòster multimèdia amb Glogster.

⁷ A la Fase 2, es mantindrà l'estructura de les unitats didàctiques, en cas que les valoracions així ho proposin. En cas necessari, s'adaptarà l'estructura a les propostes de millora consensuades amb els participants.

9.1.2. Fase II

En aquesta segona fase, l'objectiu és dissenyar i desenvolupar de manera col·laborativa, noves seqüències didàctiques per als quatre nivells educatius, seguint la mateixa estructura i metodologia que les valorades en la Fase I.

Entre les dues fases que estan previstes en aquest projecte, s'haurà de demanar al Departament TIC de la FECC que donin d'alta un curs de Moodle per a cadascun dels nivells educatius (5è i 6è de primària, 1r i 2n d'ESO). A l'augmentar considerablement el nombre de seqüències didàctiques fins arribar a un total dotze per a cadascun dels nivells, sembla millor disposar d'un espai diferenciat per a cadascun dels nivells, ja que en un únic curs, seria poc àgil accedir a les seqüències que es vagin dissenyant i/o editant.

Es considera oportú crear un espai web que reculli l'accés directe a tots els espais del projecte. S'utilitza Google Sites per allotjar aquest espai. Els discents hi podran accedir amb el seu nom d'usuari XTEC o GMAIL. La URL d'aquest espai és:

<https://sites.google.com/a/xtec.cat/materialsreligio/>

Fig. 17: Presentació espai web Fase II.

En aquest espai els discents hi trobaran:

- **Presentació** del projecte. Entitats promotores.
- **Espais**: accés directe als cursos Moodle de cada nivell educatiu on elaboraran les unitats didàctiques.
- **Materials**: documents i altres recursos útils per a la formació dels discents. [Correspon a l'apartat "Recursos per als mestres" del curs de Moodle de la Fase I, més les incorporacions de nous materials que es vagin fent en aquesta segona fase].
- **Recursos**: tutorials i eines tecnològiques que s'usin en l'elaboració de les unitats didàctiques. [Correspon a l'apartat "Eines TIC" del curs de Moodle de la Fase I, més les incorporacions de nous materials que es vagin fent en aquesta segona fase].
- **Suport**: pàgina informativa dels mitjans per accedir als serveis de suport a l'usuari.

Els participants en el projecte disposaran de permisos per editar l'espai web, especialment les pàgines on es recolliran els materials i els recursos.

Més endavant, quan s'hagi establert l'organització dels participants per a la segona fase del projecte, es valorarà la necessitat d'afegir una pàgina de FÒRUM en aquest espai web o mantenir el fòrum en els cursos de Moodle.

Cadascun dels quatre cursos de Moodle d'aquesta Fase II tindran aquesta estructura:

- **Fòrum d'actualitat** (si es considera oportú, com ja s'ha comentat abans).
- **Fòrum de dubtes i comentaris** (si es considera oportú, com ja s'ha comentat abans).
- **Wiki**: per dur a terme una pluja d'idees col·laborativa amb l'objectiu d'anar elaborant les noves unitats didàctiques.
- **Les unitats didàctiques** pròpies del nivell a mesura que es vagin elaborant. Aquestes unitats tindran la mateixa estructura que les de la fase I, si s'ha considerat oportú després de la seva valoració.

9.1.3. Formularis per a la recollida de dades

Per a recollir dades i valoracions dels participants en les diferents fases del projecte, s'han elaborat diversos formularis amb Google Docs. Aquests formularis es poden consultar en línia i també als annexos d'aquest informe:

- [Formació del grup](#). (Annex 3)

A l'Annex 2 es poden consultar algunes dades dels participants que han respost aquest formulari per formar part de la comunitat d'aprenentatge.

- [Valoració unitats didàctiques Fase I](#). (Annex 5)

Els participants haurien d'omplir un formulari com aquest per a cadascuna de les unitats didàctiques que vulguin valorar. En un dels primers camps (menú desplegable) poden triar la unitat que estan valorant.

El full de càlcul on es recullen les dades procedents d'aquest formulari s'ha enllaçat al curs de Moodle de la Fase I per a què tots els participants puguin consultar les valoracions que han fet els companys, de manera que es comparteixi el coneixement i es puguin enriquir les valoracions que s'estan fent.

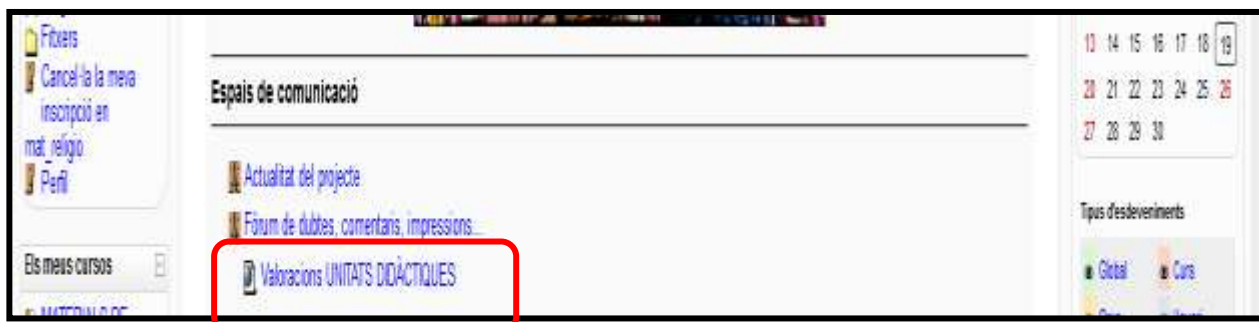

Fig. 18: Enllaç a les valoracions de les unitats didàctiques (Espais de comunicació).

9.2. Desenvolupament dels materials dels discents

9.2.1. Pla docent

S'ha elaborat una guia d'activitats o pla docent, en format pdf, per posar a l'abast dels participants en el moment de l'inici de l'activitat docent, via correu electrònic (ja que encara no tots estaran donats d'alta a la base de dades de la FECC i al curs de Moodle).

Aquest [document](#), que es pot consultar en línia, consta dels apartats següents:

- Presentació de l'acció formativa
- Coneixements previs dels participants
- Objectius i continguts
- Situacions d'aprenentatge
- Calendari d'activitats
- Espais de treball
- Avaluació

9.2.2. Espai de suport als usuaris

Es preveu que el principal mitjà de suport als participants sigui el **correu electrònic**.

En cas que sigui necessari, es contactarà amb els discents a través del **telèfon**. Ells també podran posar-se en contacte a través d'aquesta via amb la coordinadora del projecte i els representants de l'àrea educativa de la FECC i del SIERC.

L'espai Moodle del curs disposa d'un enllaç on es recorda als participants la manera d'accedir als mitjans de suport. També en el Moodle disposen d'un **fòrum** per exposar i resoldre dubtes.

Fig. 19: Accés a l'espai de suport als participants (Moodle Fase I).

El **suport tecnològic** més específic (el relacionat directament amb el funcionament de la plataforma Moodle) és a càrrec del Departament TIC de la FECC. Els participants exposaran a la coordinadora els problemes que puguin sorgir en aquest aspecte i ella es posarà en contacte amb aquest Departament TIC per a què ho puguin resoldre.

9.2.3. Materials de formació

Paral·lelament al treball de valoració (Fase I) i elaboració (Fase II) de les unitats didàctiques, es penjaran (a la Fase I, al [Moodle](#); i a la fase II, al [Google Sites](#)), materials que permetran als participants millorar la seva competència metodològica i pedagògica en relació al nou paradigma educatiu i als nous rols del docent i del discent.

Aquests materials s'acompanyen d'un espai de debat (Fòrum Moodle o Fòrum Google Sites) per intercanviar reflexions sobre la lectura d'aquests materials.

En la primera Fase, els materials que s'hi han publicat són:

- Un document de text (format pdf) redactat per l'equip que dirigia el Departament TIC de la FECC fins fa dos cursos.
- Un article sobre el currículum bimodal del dr. Pere Marqués (enllaç al seu blog).

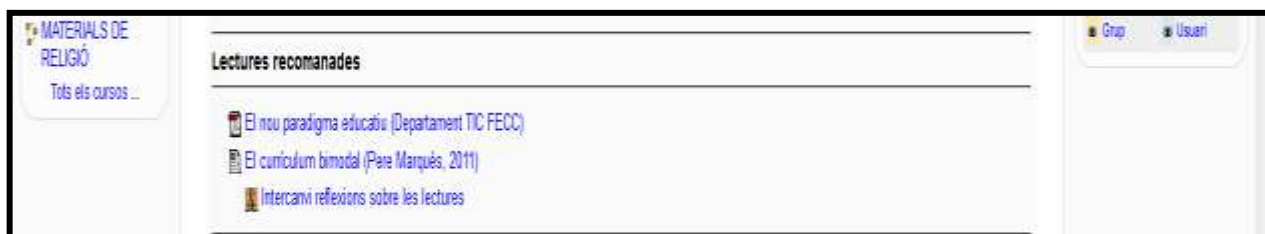

Fig. 20: Contingut de l'espai dels materials de formació (Moodle Fase I).

9.3. Desenvolupament de la formació

9.3.1. Formació del grup de treball

Les primeres accions per a formar el grup de treball (la comunitat d'aprenentatge) es descriuen àmpliament a la fase de Disseny d'aquest projecte. Per a poder contextualitzar millor el que s'explica aquí, es reproduïx la descripció d'aquest procés.

Després de la primera reunió amb els representants de la FECC i el SIERC, els coordinadors d'ambdues entitats, inicien converses amb docents de l'àrea de religió que puguin estar interessats en participar en el projecte. Responen a aquesta crida un grup de docents de nivells educatius diferents, procedents d'escoles públiques i escoles concertades. Se'ls convoca a una primera reunió abans d'acabar el curs 2010-2011 (abril 2011), on es tracten els següents aspectes del projecte:

- S'exposa la metodologia de treball que es pretén dur a terme. S'explica que aquesta metodologia s'adaptarà als acords que es prenguin amb el grup que finalment porti a terme el projecte.
- Es presenta la unitat temàtica penjada al Moodle del projecte. Es tracta d'una unitat sobre les grans religions monoteistes. Es mostra l'estructura, la metodologia, les eines tecnològiques i els recursos que s'hi proposen.
- Es debaten els nuclis temàtics que es podrien utilitzar per elaborar les unitats didàctiques dels quatre nivells educatius. Finalment, s'arriba al consens que seran aquests tres per al primer trimestre del curs:

- Advent-Nadal
 - Jesucrist
 - Les grans religions del món.
- S'acorda:
 - Obrir un document compartit a l'espai La meva Xtec (donat que tots els participants hi poden accedir amb el seu usuari xtec o gmail) on es recollirà una pluja d'idees d'activitats i recursos sobre aquests tres nuclis temàtics per a cadascun dels nivells educatius que s'han prioritzat.
 - A finals de juny, es farà una proposta per iniciar el projecte el setembre-octubre de 2011.

A inicis de setembre de 2011, es **reactiva el projecte**. Es reuneixen de nou els coordinadors de la FECC i el SIERC amb la coordinadora del projecte que els presenta les unitats didàctiques (3 per a cadascun dels nivells) que ha elaborat durant l'estiu. Aquestes unitats són les que, en aquesta primera fase, hauran de valorar els participants en el projecte i servir de model, un cop reelaborades amb les seves propostes de millora, per dissenyar noves unitats didàctiques per als altres dos trimestres del curs. Els continguts de les unitats didàctiques s'han extret de la pluja d'idees que s'ha realitzat en un document compartit obert després de la reunió del mes d'abril.

La coordinadora envia a tots els docents que van mostrar interès per participar en el projecte, previ acord amb els representants de la FECC i el SIERC, el correu que es pot consultar a **l'Annex 6**.

En aquest correu se'ls demana que per formar part de l'equip de treball, han de respondre el [formulari](#) que s'enllaça al correu i que es pot consultar a **l'annex 3** d'aquest informe.

Omplen el formulari 8 docents; algunes dades dels quals es recullen a **l'annex 4**. Es tracta de mestres i professors d'etapes educatives diferents i amb diverses experiències en el camp de la integració de les TIC a l'àrea de religió. Se'ls proposava de començar el projecte amb una reunió presencial per ensenyar-los les unitats ja elaborades i les possibilitats educatives d'algunes eines tic. No ha estat possible arribar a consensuar una data en què hi puguin ser tots vuit, i per tant s'acorda deixar aquesta reunió presencial per a més endavant, entre la primera i la segona fase del projecte.

9.3.2. Presentació unitats i metodologia de treball

Un cop el grup s'ha format se'ls ha fet arribat el correu que es pot consultar a **l'Annex 7** d'aquest informe, amb les instruccions per començar la primera fase.

En aquest correu es demana als participants que:

- *Es donin d'alta a la base de dades de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya.*
- *Iniciïn sessió al Moodle de la FECC, per tal de poder-los donar d'alta al curs que conté els materials del projecte.*

En aquests moments inicials del projecte, han sorgit algunes dificultats, relacionades amb l'accés al Moodle que conté les unitats didàctiques. El Moodle ha estat cedit pel departament TIC de la FECC. Per accedir-hi cal estar registrat a la base de dades de la FECC. Només dues de les integrants del grup ho estaven. La resta s'ha hagut de donar d'alta i no ha estat fàcil en tots els casos.

Havien d'accedir a la web de la FECC (www.escolacristiana.org) i omplir un formulari amb les seves dades; uns dies després reben un correu confirmant-los l'alta en aquesta base de dades.

Fig. 21: A la web de la FECC, enllaç per donar d'alta usuari a la seva base de dades.

Una de les dades que es demana en aquesta aplicació és el codi del centre on treballen. La majoria dels participants no treballen en cap centre associat a la FECC i havien de marcar una casella que així ho indica, però no tothom ho va fer així i el procés es va alentir força.

Fig. 22: Aplicació per donar-se d'alta a la base de dades de la FECC.

Un cop han rebut la confirmació que estan donats d'alta a la base de dades de la FECC, han d'iniciar sessió al Moodle (www3.escolacristiana.org) d'aquesta entitat, per tal que es generi el seu perfil i se'ls pugui afegir als participants al projecte.

Fig. 23: Entrada al curs de Moodle.

Aquest pas també ha costat força a alguns dels participants, fet que ha ocasionat que s'hagi retardat, una vegada més, la formació completa del grup.

En aquest mateix correu, se'ls explica la metodologia de treball. Al curs de Moodle s'han obert 4 unitats didàctiques, una per a cadascuna dels nivells educatius:

- UD 5.1 - EL PAÍS DE JESÚS
- UD 6.1 - NOSALTRES, AMICS DE JESÚS
- UD 1.1 - LA VIDA PÚBLICA
- UD 2.1 - EL MANAMENT NOU

Cadascun dels participants pot decidir quina de les unitats vol valorar; en poden valorar tantes com vulguin. Creiem que la tendència serà analitzar les unitats dels cursos on exerceixen la docència. Però tenen la possibilitat de valorar-les totes. La previsió és obrir 4 noves unitats al cap de dues setmanes i les últimes 4 unitats al cap d'un mes.

- UD 5.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 6.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 1.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 2.2 - QUARESMA / PASQUA
- UD 5.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 6.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 1.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
- UD 2.3 - RELIGIONS MONOTEISTES

Per fer arribar la seva valoració a la coordinació del projecte, fan servir el [formulari](#) que es pot consultar en línia i també a l'annex 5. El formulari és únic model per a totes les unitats que formen aquesta primera Fase del projecte.

Els camps d'informació que se'ls demana són:

- Identificació del participant que valora la unitat didàctica.
- Identificació de la unitat didàctica que es valora en aquest formulari.
- Grau d'adequació a l'edat dels alumnes.
 - Tema
 - Contingut
 - Temporització
 - Recursos
- Recursos per als mestres.
 - Utilitat dels tutorials
 - Utilitat de les guies didàctiques
 - Utilitat de les fitxes de treball individual
 - Utilitat dels recursos complementaris
- Observacions (dels diversos aspectes a valorar) i propostes de millora.

9.3.3. Seguiment activitats i recull valoracions

El seguiment del treball dels participants es fa a través de les eines pròpies de la plataforma Moodle, com es pot veure en les dues imatges de la pàgina següent.

S'utilitza el correu electrònic i el fòrum d'actualitat del projecte per animar a la participació i valorar les intervencions i aportacions que facin els participants.

Les valoracions de les unitats didàctiques es recullen en un full de càlcul (Google Docs) de manera automàtica cada vegada que un dels participants omple el formulari que s'ha elaborat amb aquesta finalitat. A la fig. 25 (pàgina següent) es pot veure una captura de pantalla d'aquest full de càlcul, amb la primera de les valoracions feta fins a la data.

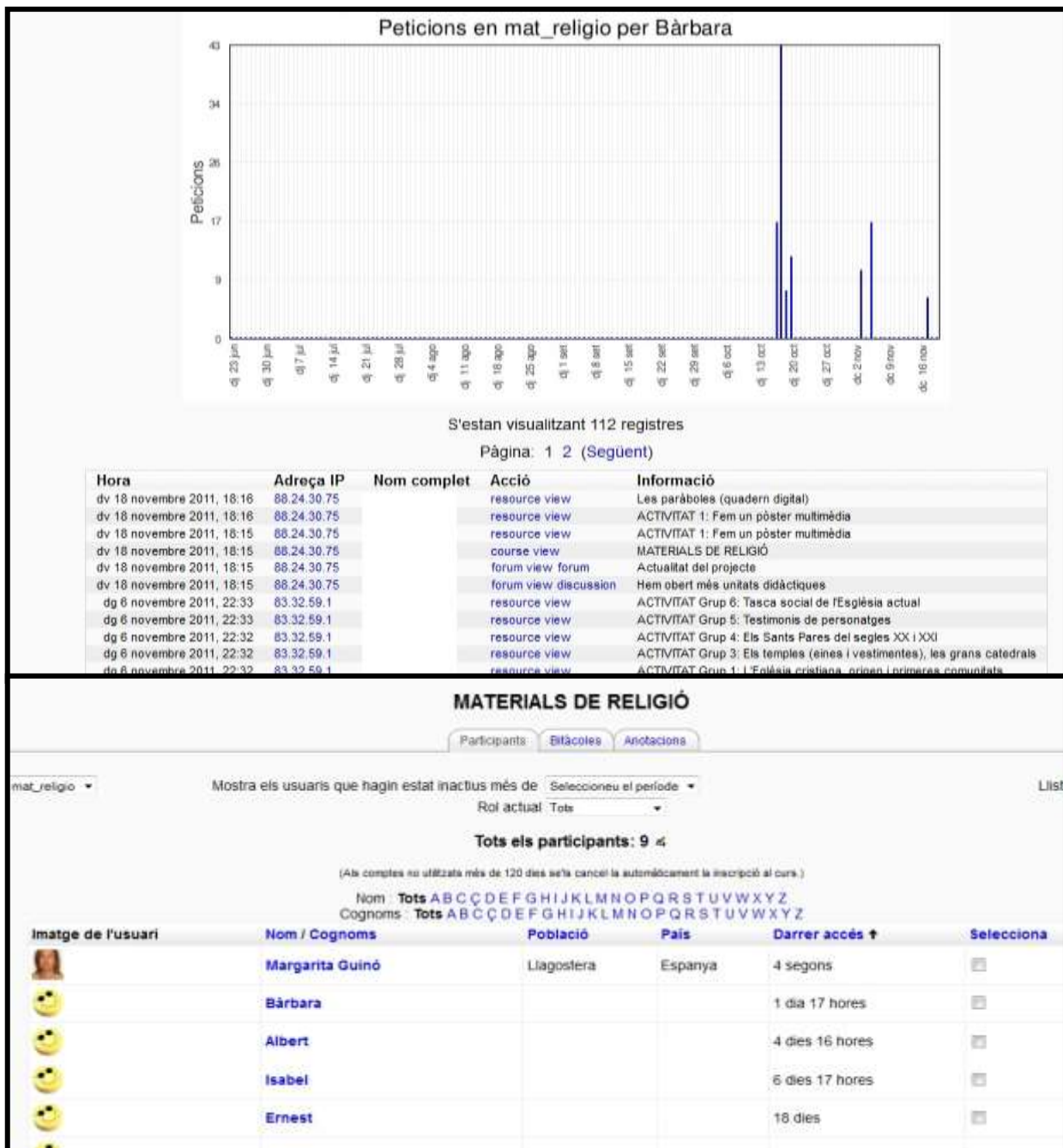

Fig. 24: Pantalles de seguiment al curs de Moodle.

Fig. 25: Full de càlcul (Google Docs) que recull les valoracions de les unitats didàctiques, fetes a través del formulari.

9.4. Implementació de la formació

9.4.1. Activitats dels participants.

En les fases d'anàlisi i disseny d'aquest projecte, s'ha previst que els participants-alumnes desenvolupin aquestes funcions durant el procés educatiu:

- Participar en l'elaboració del contingut, col·laborativament amb altres membres de l'equip.
 - Analitzar i valorar les unitats didàctiques elaborades per la coordinadora del curs (Fase I).
 - Participar en la modificació i millora d'aquestes unitats didàctiques (Fase I).
 - Col·laborar en el disseny de noves unitats didàctiques (Fase II).
- Mantenir la comunicació telemàtica, amb la coordinadora i els altres companys per crear una comunitat d'aprenentatge que faciliti l'assoliment dels objectius individuals d'aprenentatge de cada participant.

D'acord amb aquestes funcions i segons els objectius propis de l'itinerari personal d'aprenentatge que cada discent ha triat, els participants han de dur a terme les activitats següents:

1. Donar-se d'alta a la base de dades de la FECC.

Fig. 26: Enllaç per donar-se d'alta a la base de dades de la FECC.

2. Iniciar una sessió al Moodle de la FECC, per tal de poder ser donats d'alta a l'aula virtual del curs.

Fig. 27: Pantalla d'entrada al Moodle de la FECC.

3. Analitzar i valorar les unitats didàctiques elaborades per aquesta primera fase del projecte.

Fig. 28: Entrada al Moodle de la FECC i una de les primeres unitats (corresponent a 2n d'ESO).

El calendari inicialment previst preveia anar obrint cada quinze dies quatre unitats didàctiques: una de cadascun dels nivells educatius. Així, al cap de les sis setmanes previstes per aquesta part del projecte, s'haurien obert les dotze unitats didàctiques.

- *Del 14 al 27 de Novembre:*
 - UD 5.1 - EL PAÍS DE JESÚS
 - UD 6.1 - NOSALTRES, AMICS DE JESÚS
 - UD 1.1 - LA VIDA PÚBLICA
 - UD 2.1 - EL MANAMENT NOU
- *Del 28 de Novembre a l'11 de Desembre:*
 - UD 5.2 - QUARESMA / PASQUA
 - UD 6.2 - QUARESMA / PASQUA
 - UD 1.2 - QUARESMA / PASQUA
 - UD 2.2 - QUARESMA / PASQUA
- *Del 12 al 22 de Desembre:*
 - UD 5.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
 - UD 6.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
 - UD 1.3 - RELIGIONS MONOTEISTES
 - UD 2.3 - RELIGIONS MONOTEISTES

NOVEMBRE						
<i>DI</i>	<i>Dm</i>	<i>Dx</i>	<i>Dj</i>	<i>Dv</i>	<i>Ds</i>	<i>Di</i>
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

DESEMBRE						
<i>DI</i>	<i>Dm</i>	<i>Dx</i>	<i>Dj</i>	<i>Dv</i>	<i>Ds</i>	<i>Di</i>
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

4. Omplir un [formulari de valoració](#) (elaborat amb Google Docs) per cadascuna de les unitats didàctiques analitzades. El formulari es troba disponible en línia i les respostes de tots els participants es poden consultar al curs de Moodle, visualitzant el [full de càlcul](#) que aquest genera.
5. Respondre els correus electrònics (en un primer moment) i els missatges al Fòrum de l'aula virtual (més endavant) per mantenir i consolidar la pertinença a la comunitat d'aprenentatge i avançar en l'assoliment dels objectius instructius del curs.

- Proveir, a través de la pràctica, d'una formació bàsica i conceptual sobre les eines psicopedagògiques que fonamenten la integració curricular de les TIC.
- Dotar els participants de les *competències digitals* necessàries per integrar les TIC a les aules, a través de l'elaboració de les seqüències didàctiques digitals per a l'àrea de religió catòlica.
- Afavorir un *espai de reflexió* on els participants puguin compartir les seves experiències i opinions, afavorint l'aprenentatge col·laboratiu.

9.4.2. Activitats de la coordinadora

En les fases d'anàlisi i disseny d'aquest projecte, s'ha previst que la coordinadora desenvolupi aquestes funcions:

- Establir les línies generals de treball i els continguts del projecte.
- Coordinar, guiar, impulsar i orientar el treball de l'equip.
- Dinamitzar els mètodes de treball.
- Revisar procediments.
- Controlar la qualitat del producte.

En aquesta fase d'implementació del projecte, aquestes funcions es concreten en les següents accions:

- Publicació dels materials a l'aula virtual (Moodle).
 - Com ja s'ha explicat a l'apartat anterior (Activitats dels participants), inicialment estava previst obrir quatre unitats (una per a cada nivell educatiu) cada quinze dies. Quan calia obrir el segon bloc (28 de novembre), hi havia discents que encara no havien accedit a l'aula virtual; altres que tot just havien vist part d'alguna unitat. Es va resoldre no obrir més unitats fins que tothom hagués pogut analitzar les quatre primeres. Tot i això, arran del comentari d'un dels estudiants en un missatge de correu electrònic sobre el fet que estava provant alguna de les activitats amb els seus alumnes, es van obrir les vuit unitats restants de cop i es va avisar d'aquest fet a través del fòrum d'actualitat de l'aula virtual.

Fig. 29: Text del missatge del Fòrum d'actualitat on s'explica la publicació de totes les unitats.

- Revisió (de manera continuada) dels continguts i eines per adequar-los als estudiants i a les seves necessitats.
 - S'afegeixen els fòrums d'actualitat i dubtes a l'aula virtual.
 - S'afegeix la possibilitat de visualitzar el full de càlcul que recull les valoracions que els participants fan a través del [formulari](#) elaborat amb Google Docs.

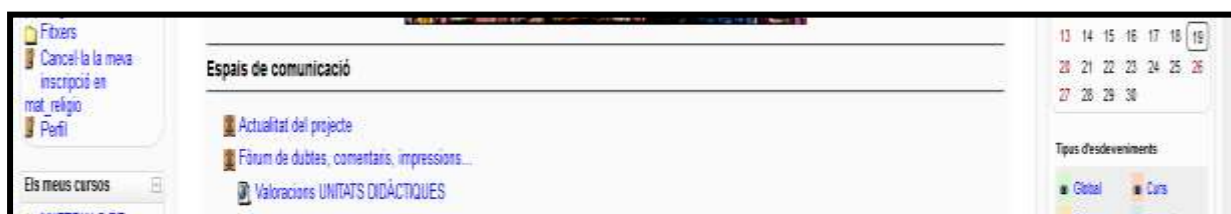

Fig. 30: Elements afegits a l'aula virtual: fòrums i accés al full de càlcul.

- Suport acadèmic i tècnic⁸ als participants.
 - Fent servir el correu electrònic (i el telèfon, si s'escau). En aquests moments, les úniques consultes han estat en relació a les dificultats per donar-se d'alta a la base de dades de la FECC. Es va poder resoldre la qüestió gràcies a les gestions de la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC amb el cap dels serveis generals de secretaria d'aquesta institució.

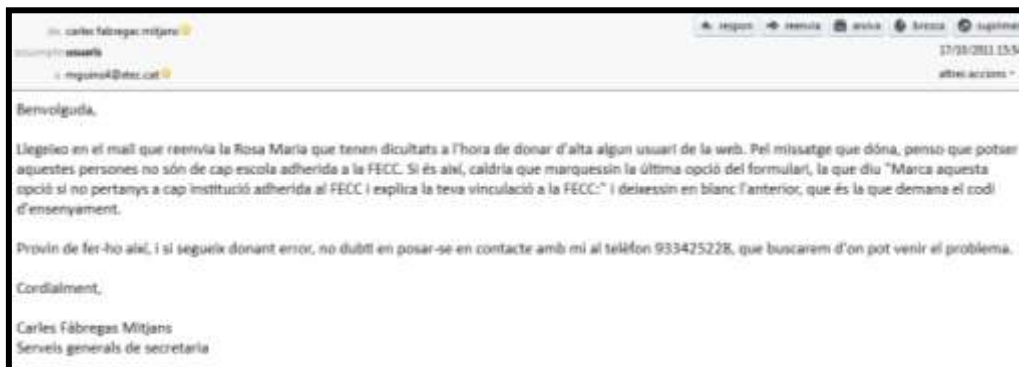

Fig. 31: Còpia del correu on es dona solució a les dificultats per donar-se d'alta.

- Creació de dinàmiques que afavoreixin la interacció amb els discents i entre ells mateixos.
 - Amb missatges al Fòrum de l'aula virtual (Moodle).
 - Permetent la visualització de les valoracions fetes pels companys.

Fig. 32: Còpia d'un missatge al fòrum.

9.4.3. Altres rols

En les fases d'anàlisi i disseny d'aquest projecte, s'ha previst que els representants de les entitats que donen suport al projecte desenvolupin aquestes funcions durant el procés educatiu:

Delegat del SIERC

- Seleccionar i formar l'equip de treball.
- Proposar temes per a les unitats didàctiques.
- Vigilar per una correcta coherència i adequació dels continguts de les unitats didàctiques al currículum de les etapes educatives de referència.

⁸ Fent d'intermediària entre els participants i el Departament TIC de la FECC.

Coordinadora de l'Àrea Educativa de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enllaçar les institucions amb l'equip de treball. ▪ Gestionar els recursos necessaris. ▪ Gestionar les necessitats d'organització. ▪ Enllaçar amb el Departament TIC de la FECC. ▪ Fer el seguiment del treball del projecte. ▪ Mantenir la comunicació entre els integrants de l'equip.
Personal Departament TIC de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proveir els recursos tecnològics necessaris. ▪ Mantenir la plataforma Moodle que servirà d'allotjament de les unitats didàctiques.

En aquesta fase d'implementació del projecte, aquestes funcions es concreten en les següents accions:

Delegat del SIERC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha fet difusió del projecte en les reunions on participen els delegats del SIERC dels bisbats de Catalunya. ▪ Ha aportat alguns dels participants en el projecte, mestres professors d'escoles i instituts. ▪ Ha proposat continguts i activitats al document compartit (Google Docs) on es recull la pluja d'idees prèvia a l'inici del projecte. ▪ Ha supervisat les unitats elaborades en la primera fase per assegurar que mantinguin la coherència amb el currículum de l'àrea.
Coordinadora de l'Àrea Educativa de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha fet difusió del projecte en diverses reunions i trucades telefòniques als caps de pastoral de les congregacions associades a la FECC. ▪ Ha aportat alguns dels participants en el projecte, professors de centres educatius concertats. ▪ Serveix d'enllaç amb el departament TIC de la FECC i amb el coordinador dels serveis de secretaria quan hi ha dificultats amb l'accés a la base de dades i al Moodle. ▪ Ha supervisat les unitats elaborades en la primera fase per assegurar que mantinguin la coherència amb el currículum de l'àrea.
Personal Departament TIC de la FECC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Facilita el suport tècnic als usuaris (a través de la coordinadora) en relació al funcionament de la plataforma Moodle. ▪ Gestiona l'alta d'un usuari amb el rol de visitant per facilitar la revisió del curs per part del consultor de la UOC. ▪ Dóna d'alta quatre cursos més a la plataforma Moodle per tal de redistribuir les unitats didàctiques per nivells educatius a partir de la Fase II.

9.4.4. Funcionament sistemes suport

Els estudiants podran rebre, en cas que ho necessitin, suport en els **àmbits acadèmic i tècnic**.

- En l'**àmbit acadèmic**, rebran suport directament de la coordinadora, sobre tots aquells aspectes relacionats amb els objectius, continguts, materials, activitats i altres components propis del curs i el seu procés de formació.
- En l'**àmbit tècnic**, rebran suport:
 - del departament TIC (a través de la coordinadora del curs) sobre aspectes relacionats amb la plataforma Moodle.
 - de la pròpia coordinadora sobre aspectes relacionats amb les altres eines tecnològiques utilitzades; especialment les eines de comunicació i les que integren les unitats didàctiques.
 - També ha estat necessari l'ajuda del responsable dels serveis generals de secretaria de la FECC per facilitar l'alta d'alguns dels participants a la base de dades d'aquesta institució.

Els mitjans que s'utilitzen per a facilitar aquests serveis de suport són:

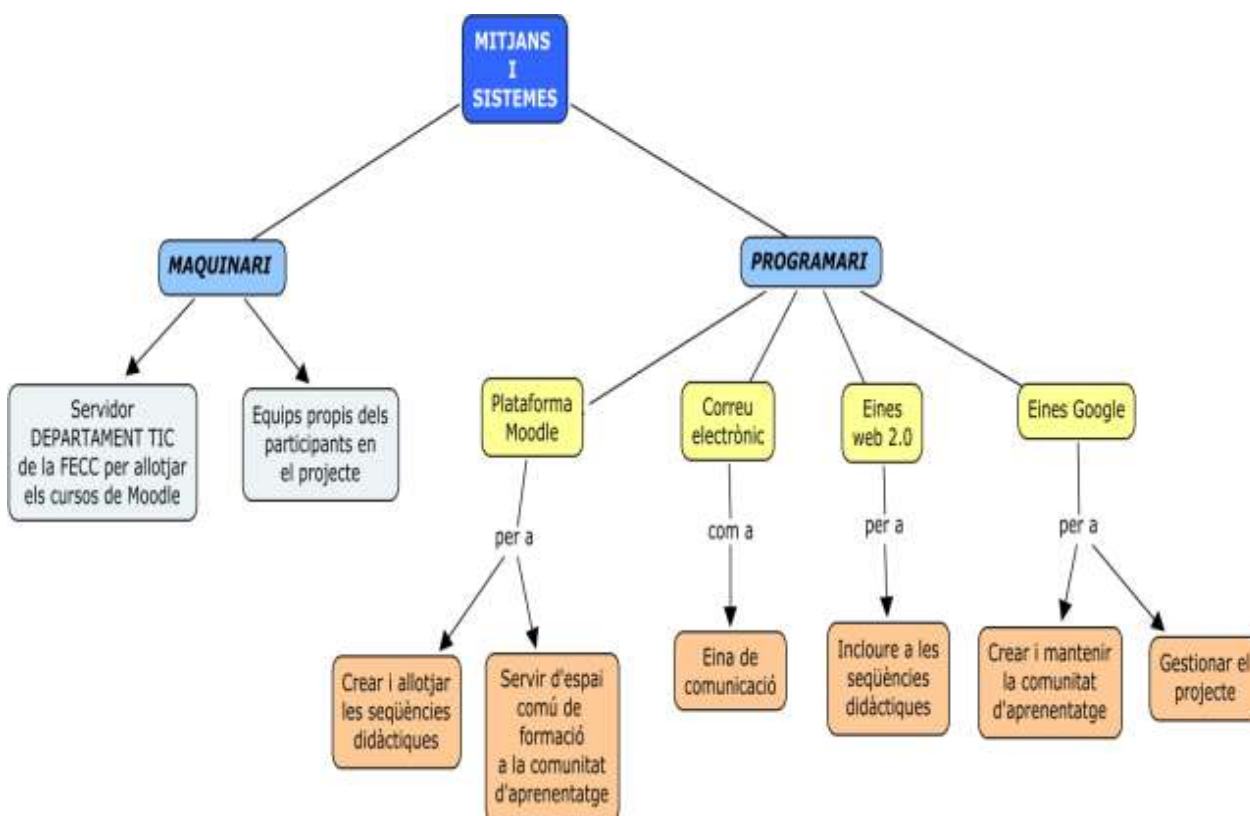
- El **correu electrònic**: es preveu que aquest sigui el principal mitjà de suport als participants.
- El **telèfon**: en cas que sigui necessari, es contactarà amb els discents a través del **telèfon**. Ells també podran posar-se en contacte a través d'aquesta via amb la coordinadora del projecte i els representants de l'àrea educativa de la FECC i del SIERC (depenent de quin d'ells hagi estat la seva via d'entrada en el projecte).
- **L'espai Moodle**: A l'aula del curs es disposa d'un enllaç on es recorda als participants la manera d'accedir als mitjans de suport. També en el Moodle disposen d'un **fòrum** per exposar i resoldre dubtes.

Fig. 33: Accés a l'espai de suport als participants (Moodle Fase I).

9.4.5. Eines tecnològiques

En el Disseny d'aquest projecte s'havia previst la utilització de les eines tecnològiques recollides en el mapa següent:

En el procés d'implementació del curs, s'ha mantingut la utilització de cadascuna d'elles per a la funció per a la qual s'havia previst inicialment, excepte en un cas: el **correu electrònic**.

En el disseny, s'havia decidit utilitzar el correu electrònic com a eina de comunicació entre coordinadora i estudiants, i entre coordinadora i representants de les entitats que donen suport al projecte. En la implementació del curs, s'ha fet el canvi que es descriu a continuació:

- Les comunicacions generals entre coordinadora i estudiants (adreçades a tots en conjunt) es fan a través del Fòrum d'actualitat del projecte que s'ha afegit al curs de Moodle, al qual estan subscrits tots els estudiants.

Fig. 34: Accés als espais de comunicació de l'aula virtual (Moodle Fase I).

Fig. 35: Missatges del fòrum d'actualitat (Moodle Fase I).

- Les comunicacions adreçades a un sol estudiant es continuen fent a través del correu electrònic, ja sigui en resposta a una consulta de l'estudiant o per demanar-li algun aclariment o informació complementària de les valoracions que hagi fet sobre les unitats didàctiques.
- D'altra banda, alguns alumnes han decidit (en el marc de la seva autonomia per adequar els objectius formatius, les activitats i les eines tecnològiques a les seves necessitats), utilitzar el correu electrònic per a completar o substituir els formularis de valoració que s'han dissenyat expressament. Aquest fet té avantatges però també algun inconvenient:

Avantatges	Indica un major grau d'autonomia i de personalització del curs per part dels usuaris.
Inconvenients	Fa més difícil el compartir amb els companys les valoracions que es fan de les unitats didàctiques.

10. Avaluació

10.1. Model d'avaluació

En els últims anys, l'increment en l'oferta de propostes d'accions formatives basades en TIC ha contribuït a estendre la creença que la integració de les TIC en educació és sinònim de qualitat educativa. Cada vegada resulta més evident que les TIC contribueixen a la millora qualitativa de la formació, però no són per sí mateixes una garantia de qualitat de l'aprenentatge (Barberà, 2004).

L'avaluació esdevé un element imprescindible per valorar els usos reals, els processos i resultats dels entorns educatius amb mediació de les TIC. La integració de les tecnologies en les accions formatives han permès enfortir el paper de l'avaluació per tal d'obtenir informació que permeti, d'una banda rendir comptes a les institucions que recolzen el projecte; d'altra banda, realitzar els ajustos necessaris en els processos que es desenvolupen en totes les fases del projecte.

L'avaluació esdevé un element imprescindible per a generar una nova cultura de la qualitat i la millora continua (Rubio, 2003). Davant el nou escenari de les accions formatives d'e-learning, cal buscar noves perspectives i solucions avaluatives que ens permetin valorar aquestes propostes educatives des de perspectives cada vegada més globals que abarquin aspectes no només tecnològics, sinó també metodològics i pedagògics. Davant els diversos enfocaments avaluatius parcials que es centren en algun dels aspectes que configuren les accions formatives d'e-learning (l'activitat formativa pròpiament dita, els materials de formació, les plataformes tecnològiques, els resultats, els costos,...), en aquest projecte adoptarem un enfocament global, que tindrà present el conjunt total dels elements que intervenen en aquest projecte (Rubio, 2003).

Seràn **objecte d'avaluació**:

- El curs en sí mateix, els seus components i processos, per tal de millorar-lo.
- El coneixement dels alumnes i la seva participació com a membres actius en la comunitat d'aprenentatge.
- L'impacte del curs en les institucions que el promouen.

En aquest sentit, els **indicadors d'avaluació** que ens serviran per valorar els resultats d'aquest projecte són:

- a. El nivell d'implicació de les institucions i els seus responsables, directament implicats en el projecte.
- b. Els objectius inicials s'han assolit.
- c. Els costos han estat proporcionals als resultats obtinguts.
- d. Els sistemes de comunicació amb els participants han estat adequats.
- e. La metodologia de treball col·laboratiu ha permès treballar crear una comunitat virtual d'aprenentatge.
- f. Les eines tecnològiques usades han estat adients a les necessitats i objectius dels participants i les institucions.
- g. La temporització ha estat adient.
- h. Els participants han assolit uns adequats nivells d'aprenentatge d'acord amb els objectius que s'havien proposat a l'inici.
- i. La qualitat de les unitats didàctiques elaborades.

S'establiran mecanismes d'avaluació que permetin valorar el desenvolupament i el resultat del projecte. S'ha previst dur a terme activitats avaluatives en cadascuna de les fases, de manera que es pugui valorar la conveniència d'aplicar propostes de millora al llarg del desenvolupament del projecte.

Participaran en l'avaluació tots els participants en el projecte: els responsables de les institucions, la coordinadora i els mestres i professors participants en l'equip de treball. Cadascun dels grups avaluarà aspectes del projecte segons la seva participació.

Es preveu la utilització d'instruments⁹ de valoració que permetin l'autoavaluació i la coavaluació. Aquestes formularis d'avaluació es penjaran al Moodle, al fòrum d'actualitat del projecte per facilitar l'accés de tots els participants. En el cas del 3r instrument, adreçat als representats de les entitats que donen suport al projecte, se'ls farà arribar per correu electrònic, donat que no han estat donats d'alta com usuaris del curs de Moodle.

⁹ Elaborats amb Google Docs (eina formularis), es poden consultar en línia.

10.2. Instruments d'avaluació

INSTRUMENT 1	Participants: Mestres i professors de l'àrea de religió catòlica.
Objecte d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> El curs en sí mateix, els seus components i processos.
Adreçat a	Participants en el projecte: mestres i professors de l'àrea de religió catòlica.
Indicadors d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> Els objectius inicials s'han assolit. Els sistemes de comunicació amb els participants han estat adequats. La metodologia de treball col·laboratiu ha permès treballar crear una comunitat virtual d'aprenentatge. Les eines tecnològiques usades han estat adients a les necessitats i objectius dels participants i les institucions. La temporització ha estat adient. La qualitat de les unitats didàctiques elaborades.
Temporització	Entre la fase I i II.

INSTRUMENT 2	Coordinadora del projecte.
Objecte d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> El curs en sí mateix, els seus components i processos. El coneixement dels alumnes i la seva participació com a membres actius en la comunitat d'aprenentatge.
Adreçat a	Coordinadora del projecte.
Indicadors d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> El nivell d'implicació de les institucions i els seus responsables, directament implicats en el projecte. Els sistemes de comunicació amb els participants han estat adequats. La metodologia de treball col·laboratiu ha permès treballar crear una comunitat virtual d'aprenentatge. Les eines tecnològiques usades han estat adients a les necessitats i objectius dels participants i les institucions. Els participants han assolit uns adequats nivells d'aprenentatge d'acord amb els objectius que s'havien proposat a l'inici.
Temporització	Entre la fase I i II.

INSTRUMENT 3	Representants entitats promotores.
Objecte d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> El curs en sí mateix, els seus components i processos. L'impacte del curs en les institucions que el promouen.
Adreçat a	Els representants de les entitats promotores del projecte: el director del SIERC i la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC.

Indicadors d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Els objectius inicials s'han assolit. • Els costos han estat proporcionals als resultats obtinguts. • Les eines tecnològiques usades han estat adients a les necessitats i objectius dels participants i les institucions. • La qualitat de les unitats didàctiques elaborades.
Temporització	Al finalitzar cadascuna de les dues fases.

INSTRUMENT 4	Reunions presencials
Objecte d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • El curs en sí mateix, els seus components i processos. • L'impacte del curs en les institucions que el promouen.
Adreçat a	La coordinadora del projecte i els representants de les entitats promotores del projecte: el director del SIERC i la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC.
Indicadors d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Els objectius inicials. • Els sistemes de comunicació amb els participants. • La metodologia de treball col·laboratiu. • Les eines tecnològiques. • La temporització. • El grau de participació dels usuaris. • La qualitat de les unitats didàctiques elaborades.
Temporització	Durant les dues fases.

A més dels instruments anteriorment descrits que tenen com objecte d'avaluació el curs en sí mateix i tots els seus processos i components, s'ha previst una metodologia d'avaluació continuada del treball i participació dels usuaris (ja descrita als informes corresponents al Disseny i Desenvolupament d'aquest projecte). Les tecnologies permeten fer un seguiment més acurat i individual del procés d'aprenentatge de cadascun dels participants en el projecte. Augmenta la possibilitat de feed-back, afavorint l'autogestió de l'aprenentatge per part de l'aprenent. Al mateix temps que ofereix la possibilitat d'un seguiment i recolzament individualitzat que afavoreix la motivació i la millora dels resultats, així com evitar el desànim i l'abandonament.

10.3. Propostes de millora

Com ja s'ha comentat anteriorment, la Fase 1 no s'ha desenvolupat com s'havia previst inicialment.

- S'han rebut molt poques valoracions de les unitats didàctiques.
- A través de les eines de seguiment de l'espai Moodle, s'observa que els participants no han revisat i valorat les unitats didàctiques elaborades i que formen part del contingut del curs de Moodle.
- Rarament mantenen la comunicació amb la coordinadora a través del correu electrònic o dels fòrums del Moodle.

(Als comptes no utilitzats més de 120 dies se'ls cancel·la automàticament la inscripció al curs.)

Nom: Tots A B C Ç D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
Cognoms: Tots A B C Ç D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Imatge de l'usuari	Nom / Cognoms	Població	Pais	Darrer accés ↑	Selecciona
	Margarita Guinó			2 segons	☐
	Bàrbara			6 dies 12 hores	☐
	Montse			9 dies 23 hores	☐
	Albert			10 dies 13 hores	☐
	Isabel			27 dies 14 hores	☐
	Ernest			38 dies 22 hores	☐
	David			46 dies	☐
	Júlia			Mai	☐
	Cristina			Mai	☐
	José Antonio			Mai	☐

Fig. 36: Participants (11 desembre 2011).

Analitzats els motius d'aquesta manca d'implicació es creu que pot ser degut als factors següents:

- La manca d'aspectes motivadors i incentivadors per als discents. El projecte, tal com ha estat dissenyat, ofereix als participants la possibilitat de formar-se en la integració curricular de les tecnologies a l'àrea de religió catòlica (en concret) i de poder utilitzar unes unitats didàctiques a les seves aules. Però, potser caldria haver buscat alguna altra mena de compensació.
- La sessió presencial que s'havia previst dur a terme a l'inici de la Fase I no es va poder fer; era una ocasió per augmentar la cohesió de grup i prendre acords més fiables que els que es poden assumir telemàticament.

En el **PREN** que es va elaborar a partir de l'anàlisi DAFO es va concloure que calia tenir en compte les següents *accions encaminades a aconseguir l'èxit* del projecte que es presenta:

Reduir DEBILITATS	Anul·lar AMENACES
<ul style="list-style-type: none"> • Seguiment acurat del treball dels docents participants a través del mail en la primera fase per afavorir la cohesió del grup, la motivació i evitar l'abandonament davant les dificultats. • Implicació dels representants de la FECC i el SIERC en el treball dels docents en aquesta primera fase. Facilitar el seu seguiment a través del correu electrònic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reforçar la formació dels docents en la integració curricular de les TIC a través del model que s'estableix per a l'elaboració de les unitats didàctiques: utilització d'eines web 2.0 que afavoreixen el treball col·laboratiu i el rol actiu per part de l'alumne a través de la creació i la publicació de les seves pròpies produccions.

Potenciar FORTALESES	Incrementar OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none">Aprofitar l'experiència de la coordinadora en d'altres projectes telemàtics col·laboratius per dinamitzar la participació dels docents i intentar assolir els objectius proposats.Aprofitar l'expertesa en continguts propis de l'àrea de religió dels representants de la FECC i el SIERC per orientar la tria de continguts dels materials, eines i recursos que s'elaboraran en la segona fase.	<ul style="list-style-type: none">Mantenir la motivació i disponibilitat dels participants, aprofitant les habilitats personals i metodològiques en la coordinació i comptant amb el suport de les institucions: FECC I SIERC.

En aquests moments s'observa que l'aspecte que caldria haver tingut més en compte és la creació d'una major motivació per evitar el desànim i l'abandonament del curs per part dels participants. Donat que els representants de les institucions que recolzen el projecte continuen creient en el projecte, es convoca una reunió amb ells per intentar obrir noves vies que n'assegurin l'èxit.

El divendres 2 de Desembre, es reuneixen a Salt, la coordinadora del projecte amb la representant de la FECC (coordinadora de l'àrea educativa) i el director del SIERC amb l'objectiu de cercar algunes solucions que facilitin la implicació dels participants en el projecte, d'una manera més activa. Abans d'aquesta reunió, el director del SIERC havia parlat amb els participants que ell havia aportat al projecte per demanar-los una major implicació. Això ha servit perquè alguns es comunicuessin via correu electrònic, però no ha provocat que avancessin en el seu treball.

Al començament de la reunió, es descriu la situació actual, amb poca participació al Moodle del projecte per part dels participants i fa una pluja d'idees de possibles actuacions que permetin la reactivació del projecte.

Es proposa mantenir el projecte amb una doble línia:

- D'una banda, seguir les activitats previstes intentant motivar als participants perquè segueixin valorant les unitats que s'han elaborat fins ara. S'intentarà (per part de la coordinadora de l'àrea educativa de la FECC) implicar els caps de pastoral de les diverses congregacions associades a la FECC.
- D'altra banda, incorporar el projecte a les accions formatives que les dues entitats tenen previstes per aquest curs, de manera que en totes elles s'ofereixi un curs (de durada variable depenent de l'acció formativa) en el que, després de presentar algunes eines TIC, es demanarà als participants que valorin alguna de les unitats didàctiques elaborades. Les accions formatives on es preveu incorporar aquesta metodologia de treball són:
 - ✓ Jornada de Mestres i Professors de Religió Catòlica de Catalunya (FECC, SIERC), el 24 de març de 2012 a Lleida, on s'ha programat un taller de 90 minuts durada.
 - ✓ Curs d'estiu (SIERC, Institut de Ciències Religioses de Girona), ja confirmat.
 - ✓ Jornades d'Educadors (FECC) i Jornades de Pastoral (FECC) (pendent de confirmar).
- També es va parlar de la possibilitat de demanar al Pla de Formació de Zona del Gironès la inclusió d'aquest projecte en el proper curs. Caldria demanar-ho des d'un dels centres que gestiona directament el SIERC.

11. Conclusions

El projecte que es descriu en aquesta memòria neix amb la finalitat d'acompanyar als docents de l'àrea de religió catòlica en el procés d'elaborar materials digitals coherents amb el nou paradigma educatiu.

Pretén contribuir al disseny, desenvolupament i implementació a les aules de seqüències digitals basades en un aprenentatge significatiu, col·laboratiu, on l'alumne adopti un rol actiu, creatiu. És un objectiu ambiciós, perquè necessita de la participació d'un grup de docents als que, sense altra motivació que la intrínseca que aporta al projecte en sí mateix, se'ls demana que esdevinguin protagonistes actius d'aquest procés d'aprenentatge i d'elaboració de les unitats didàctiques digitals, mitjançant la formació d'una comunitat d'aprenentatge.

Esdevé una oportunitat per iniciar la creació d'una xarxa de docents de l'àrea de religió catòlica que vulguin treballar per promoure la innovació en aquesta assignatura. Es proposa, d'una banda, davant la poca oferta de materials digitals existent actualment, dissenyar unitats didàctiques digitals; d'altra banda, recollir i indexar els materials, eines i recursos ja existents a la xarxa.

Segons les impressions que es desprenen en aquest punt de la seva implementació, el projecte pot tenir un recorregut ampli amb un impacte en diverses direccions.

Les entitats que l'han recolzat fins ara (FECC i SIERC), a través dels seus coordinadors educatius, el valoren com una oportunitat de promoure el canvi en el seu model de formació, afavorint l'oferta de noves accions formatives basades en TIC. En aquest sentit, s'ha programat la inclusió de tallers d'eines web 2.0 en les diverses jornades i cursos que tenen previstos en els propers mesos, on es presentaran aquests materials com a activitat de formació als participants.

Així mateix, consideren que el projecte permet dotar de continguts educatius propis els seus espais web. Materials educatius que permetran als docents de les escoles i instituts del seu àmbit competencial, la possibilitat d'adoptar-les i adaptar-los a les seves necessitats, per tal de promoure a les seves aules accions formatives significatives, col·laboratives on els alumnes hagin de desenvolupar un rol actiu i participatiu, i on les TIC desenvolupen el rol que els pertoca en el marc del nou paradigma educatiu i de la societat de la informació i la comunicació.

Ambdues entitats (FECC i SIERC) han participat, fins al moment, d'acord amb els acords presos a l'inici: han ajudat a formar el grup de discents, han seleccionat els continguts prioritaris d'acord amb la seva experiència i coneixements, i han dotat els projecte dels recursos tecnològics necessaris, permetent la utilització de la plataforma Moodle de la FECC.

S'han iniciat converses amb altres docents (experts en religió i també en la integració de les TIC a les aules) per tal de promoure altres continguts digitals nascuts a partir d'alguna de les unitats didàctiques digitals que formen aquest projecte. En concret, en els propers mesos es començarà a treballar en el disseny d'un projecte telemàtic que tindrà com a eix temàtic les catedrals. Es convidarà a participar-hi, en un primer curs, a un reduït grup d'escoles, per tal que, a partir dels elements de la catedral més propera (claustre, capitells, pintures, escultures, elements litúrgics,...) puguin fer un recorregut per la vida de Jesús. El projecte, en aquests moments, es troba en la fase de proposta.

Però el recorregut del projecte s'ha vist alentit per diverses dificultats, algunes de les quals s'han detectat i analitzat, per intentar-les reduir i superar.

En el disseny didàctic del projecte, es preveu basar la seva implementació en un model pedagògic basat en una modalitat de formació blended learning, una metodologia de treball del tipus learning by doing i el model TPACK.

- Un dels factors que pot haver motivat la desmotivació i abandonament per part d'altres discents és la manca d'activitats presencials. En el disseny del curs es va preveure una primera reunió presencial amb tots els que confirmaven la seva participació en el projecte, per tal de presentar-los les eines que s'haurien d'utilitzar i, sobretot, cohesionar el grup. Aquesta reunió, per motius organitzatius, es va haver de posposar malgrat haver considerat com a actuació prioritària en les fases inicials del projecte, la cohesió del grup.
- En el moment d'incorporar els docents al projecte, es va valorar més la seva experiència com a docents en l'àrea de religió catòlica que les seves habilitats tecnològiques; tot i que el model TPACK remarca la importància que els docents siguin hàbils en els camps de la tecnologia, la metodologia i els continguts. La poca capacitat digital de la major part dels discents no ha estat un dels factors claus de la manca de seguiment del projecte per part d'ells, però sí que ha estat important.
- La metodologia learning by doing implica una càrrega de feina important per als discents, a més d'un canvi metodològic en què passen a ser protagonistes actius del procés de construcció de l'aprenentatge. Fer una demanda d'aquest tipus sense preveure cap mena de compensació extrínscica és una dificultat que s'afegeix a les anteriors. S'intentarà incloure el projecte en les accions formatives que la FECC i el SIERC promouran en els propers mesos per tal de poder trobar docents amb una millor capacitat digital. Al mateix temps, formant part d'una acció formativa reconeguda, els participants podran obtenir una certificació que acrediti la seva participació en el projecte, i aquest és un aspecte que, tot i haver-lo valorat com a clau en el DAFO, no s'ha pogut promoure fins ara i pot haver estat motiu de desmotivació per part d'alguns participants.

Malgrat totes les dificultats sorgides fins al moment, el projecte està viu i s'intentarà continuar amb la seva implementació, fent tots els canvis i adaptacions que siguin necessaris per intentar assolir els objectius proposats.

12. Cronograma final

A grans trets s'ha pogut complir la temporització prevista per a la primera fase del projecte:

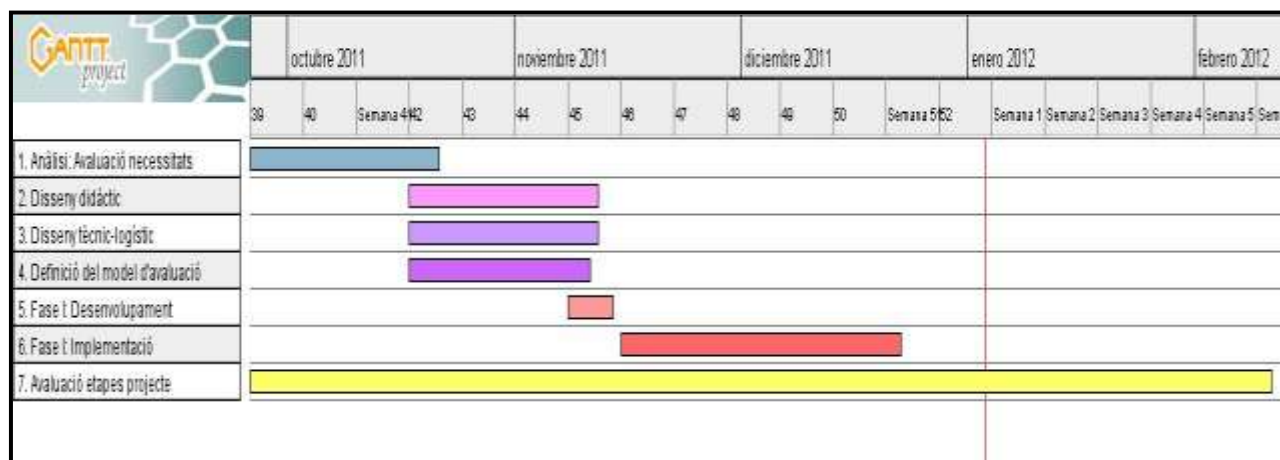

Fig. 37: Cronograma previst en la proposta del projecte.

FASE	TASQUES	TEMPORITZACIÓ
ANÀLISI	1. Avaluació de necessitats.	Fins el 16 d'octubre de 2011
DISSENY	2. Definició del disseny didàctic.	Fins el 6 de novembre de 2011
	3. Definició del disseny tècnic-logístic.	
	4. Definició del model d'avaluació.	
DESENVOLUPAMENT	5. Fase I: Treball previ.	Fins el 13 de novembre de 2011
IMPLEMENTACIÓ	6. Fase I: Anàlisi i valoració de les unitats inicials (les corresponents al segon trimestre del curs escolar).	Fins l'11 de desembre de 2011
AVALUACIÓ	7. Valoració de les diferents etapes del projecte per part dels participants, la coordinadora i els representants de les entitats que l'impulsen.	En totes les fases

Les **diferències** respecte al cronograma inicialment previst (veure pàgines 22-23) són aquestes:

- S'han desenvolupat unes tasques prèvies a l'inici del projecte (les reunions inicials de presa de contacte, la cerca de docents que volguessin formar part del grup de treball, l'elaboració de les unitats didàctiques de la Fase I), fora d'aquest calendari previst, abans de l'inici del semestre, entre els mesos de març i setembre de 2011. La resta de materials del curs (pla docent i materials de formació) s'han elaborat segons el cronograma previst.

- La Fase I ha quedat interrompuda com ja s'ha comentat en pàgines anteriors d'aquestat memòria, per la manca de participació dels estudiants. Es preveuen activitats alternatives que permetin reprendre aquesta fase durant el segon i el tercer trimestre del curs actual.
- S'ha hagut de canviar el calendari inicialment previst d'obertura de les unitats al Moodle. Aquest calendari preveia anar obrint cada quinze dies quatre unitats didàctiques: una de cadascun dels nivells educatius. Així, al cap de les sis setmanes previstes per aquesta part del projecte, s'haurien obert les dotze unitats didàctiques. Com ja s'ha explicat anteriorment, quan calia obrir el segon bloc (28 de novembre), hi havia discents que encara no havien accedit a l'aula virtual; altres que tot just havien vist part d'alguna unitat. Es va resoldre no obrir més unitats fins que tothom hagués pogut analitzar les quatre primeres. Tot i això, arran del comentari d'un dels estudiants en un missatge de correu electrònic sobre el fet que estava provant alguna de les activitats amb els seus alumnes, es van obrir les vuit unitats restants de cop i es va avisar d'aquest fet a través del fòrum d'actualitat de l'aula virtual.
- L'avaluació no s'ha dut a terme tal com estava prevista. De moment, només s'ha fet una reunió presencial amb els coordinadors de la FECC i el SIERC per valorar el punt actual on es troba el projecte i buscar accions alternatives que permetin la seva continuïtat.
- S'ha previst desenvolupar la Fase II del projecte en els dos trimestres següents del curs 2011-2012 o en cursos posteriors, depenent de la possibilitat de formar un grup de docents amb un major compromís de seguiment del curs.

13. Referències

13.1. Bibliografia

1. Amirall, M. (i altres). Fonaments del disseny tecnopedagògic amb -learning. UOC. Barcelona.
2. Aguirre, M. (i altres). Projecte d'aplicació. Guia del curs. Màster d'Educació i TIC, especialitat de Processos Docents. UOC. Barcelona.
3. Barberà, E. (coord). (2004) Pautas para el análisis de la intervención en entornos de aprendizaje virtual: dimensiones relevantes e instrumentos de evaluación. <http://www.uoc.edu/in3/dt/esp/barbera0704.pdf>
4. Benito, M. (2009). *Desafíos pedagógicos de la escuela virtual. Las TIC y los nuevos paradigmas educativos*. En Telos, cuadernos de comunicación e innovación. Número 78. <http://sociedadinformacion.fundacion.telefonica.com/telos/articulocuaderno.asp?idarticulo=2&rev=78.htm>
5. Coll, C. (2001). Psicología de la educación y prácticas educativas mediadas por las tecnologías de la información y la comunicación. Una mirada constructivista. Sinéctica, Revista Virtual de Educación.
6. Cols, M. Almansa, N. (i altres). La religió catòlica a l'escola: nou context, nou currículum? Uns primers apunts per a la reflexió. consultat a: <http://www.raco.cat/index.php/arsbrevis/article/viewFile/104361/130631>(Maig, 2010)
7. Grau, Sandra (2007). Camps d'intervenció professional en e-learning. UOC. Barcelona.
8. Hernández, S. (2008). *El modelo constructivista con las nuevas tecnologías: aplicado en el proceso de aprendizaje*. Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC). Vol. 5, n.º 2. UOC. <http://www.uoc.edu/rusc/5/2/dt/esp/hernandez.pdf>
9. Loaiza, R. (i altres). Metodología para la implementación de Proyectos E-Learning. <http://ares.unimet.edu.ve/encuentroted/trabajos/trabajosPDF/MaEugeniaArevalo.pdf>
10. Marcelo, C. (n.d) Estudio sobre competencias profesionales para e-learning. Proyecto Prometeo. Consejería de Empleo Junta de Andalucía. de: <http://prometeo3.us.es/publico/images/competencias.pdf> (Maig 2010)
11. Miranda, C. Pasos para la formulación e implementación de un proyecto de TIC en educación. <http://www.educar.org/tic/pasos.asp>
12. Morante, A. Iniciació al desenvolupament de projectes d'intervenció en l'àmbit de l'e-learning. Estudi de cas: Anàlisi d'un projecte de capacitació virtual. UOC. Barcelona.
13. Rubio, M.J. (2003) Enfoques y modelos de evaluación del e-learning. http://www.uv.es/RELIEVE/v9n2/RELIEVEv9n2_1.htm
14. Sarramona, J. Los indicadores de la calidad de la educación. Sant Sebastià, 2003 <http://www.redes-cepalcala.org/inspector/DOCUMENTOS%20Y%20LIBROS/EVALUACION/EFQM/LOS%20INDICADORES%20DE%20LA%20CALIDAD%20DE%20LA%20EDUCACION.pdf>

15. Siemens, G. Teaching in Social and Technological Networks. Consultat a:
<http://www.connectivism.ca/?p=220> (2010)

13.2. Webgrafia

16. Actualidad sobre educación, formación y trabajo. Monográfico 238, Educaweb:
<http://www.educaweb.com/publicaciones/monografico/2011/tic-educacion/>
17. Currículum Àrea de Religió catòlica: http://www.religio.cat/ftp/112/curriculum_definitiu.pdf
18. Dinamitzant l'anàlisi DAFO:
http://www.itik.cat/user_files/106/16%20Dinamitzant%20analisi%20DAFO_cat.pdf
19. Entrevista a Ramon Barlam. Regio7.cat (2009):
<http://www.regio7.cat/manresa/2009/09/26/lus-dels-llibres-digitals-aules-no-innovacio-negoci-editorial/47047.html>
20. Entrevista a Narcís Vives. Bits Espiral 17 (2010):
http://bits.ciberespinal.net/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=107
21. Fundació Escola Cristiana de Catalunya: www.escolacristiana.org
22. Generalitat de Catalunya, Currículum de l'Educació Primària:
http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/primaria/curriculum_ep.pdf
23. Generalitat de Catalunya, Currículum de l'Educació Secundària:
http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/ESO/curriculum_eso.pdf
24. Generalitat de Catalunya, Portal Atria: <http://www.atria.cat>
25. Generalitat de Catalunya, Portal Alexandria: <http://alexandria.xtec.cat>
26. Generalitat de Catalunya. DECRET 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. - DOGC 4915 - Annex 4:
<http://www.gencat.cat/diari/4915/07176092.htm>
27. Generalitat de Catalunya. DECRET 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. - DOGC 4915 - Annex 4:
<http://www.gencat.cat/diari/4915/07176074.htm>
28. Ley Orgánica de Educación 2/2006 de 3 de mayo:
http://www.madrid.org/dat_capital/loe/pdf/loe_boe.pdf
29. Projecte Educat 2.0: <http://educat.xtec.cat/>
30. Quadre comparatiu plataformes educatives:
<http://www.utn.edu.ar/aprobedutec07/docs/266.pdf>
31. Recull de plataformes educatives: <http://www.uned.es/catedraunesco-ead/plataformas.htm>
32. Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya:
http://www.tarraconense.cat/index.php?inc=fitxa_organismes&idnoticia=3350
33. Teories de l'aprenentatge i aplicacions educatives de les TIC:
<http://mmmmteoriesaprenentatge.wikispaces.com/>

34. TPACK, Technological Pedagogical and Content Knowledge:
<http://mkoehler.educ.msu.edu/tpack/>

14. Taula d'imatges

Fig. 1: Estructura organitzativa (gràfic d'elaboració pròpia).	7
Fig. 2 - Percentatge d'alumnes matriculats a l'àrea de religió catòlica durant el curs 2010-11. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades del Departament d'Ensenyament, facilitades pel SIERC).....	8
Fig. 3 - Disminució d'alumnes matriculats a l'àrea de religió en el període 2000-2011. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades del Departament d'Ensenyament)	9
Fig. 4: Nombre d'escoles associades a la FECC que imparteixen cadascuna de les etapes educatives. (Gràfic d'elaboració pròpia, a partir de dades de la web de la FECC).....	10
Fig. 5: Organigrama actual de la FECC. (Font: Coordinadora de l'Àrea educativa)	12
Fig. 6: Quadrants de Coldeway (1990): models d'educació a distància. [Font Viquipèdia]	28
Fig. 7: Quadrant de Coomey i Stephenson (2001). [Font: Viquipèdia]	29
Fig. 8: Diagrama del Coneixement Tecnològic Pedagògic del Contingut (TPACK).	30
Fig. 9: El rol del docent en escenaris educatius digitals [Font: Blog Educació Tecnològica http://villaves56.blogspot.com/]	31
Fig. 10: Document-pluja d'idees prèvies (Google Docs)	33
Fig. 11: LA MEVA XTEC - Entorn de treball d'alguns participants	37
Fig. 12: Capçalera del curs de Moodle (Fase I)	38
Fig. 13: Capçalera del curs de Moodle (Fase I).	41
Fig. 14: Espais de comunicació i Lectures recomanades.	42
Fig. 15: Recursos per als mestres i Eines TIC.	43
Fig. 16: Primera unitat d'1r d'ESO. En aquesta unitat.	44
Fig. 17: Presentació espai web Fase II.	45
Fig. 18: Enllaç a les valoracions de les unitats didàctiques (Espais de comunicació).	46
Fig. 19: Accés a l'espai de suport als participants (Moodle Fase I).	47
Fig. 20: Contingut de l'espai dels materials de formació (Moodle Fase I).	48
Fig. 21: A la web de la FECC, enllaç per donar d'alta usuari a la seva base de dades.	50
Fig. 22: Aplicació per donar-se d'alta a la base de dades de la FECC.	50
Fig. 23: Entrada al curs de Moodle.	50
Fig. 24: Pantalles de seguiment al curs de Moodle.	52
Fig. 25: Full de càlcul (Google Docs) que recull les valoracions de les unitats didàctiques	53
Fig. 26: Enllaç per donar-se d'alta a la base de dades de la FECC.	54
Fig. 27: Pantalla d'entrada al Moodle de la FECC.	54
Fig. 28: Entrada al Moodle de la FECC i una de les primeres unitats (corresponent a 2n d'ESO).	54
Fig. 29: Text del missatge del Fòrum d'actualitat on s'explica la publicació de totes les unitats.	56
Fig. 30: Elements afegits a l'aula virtual: fòrums i accés al full de càlcul.	56
Fig. 31: Còpia del correu on es dona solució a les dificultats per donar-se d'alta.	57
Fig. 32: Còpia d'un missatge al fòrum.	57
Fig. 33: Accés a l'espai de suport als participants (Moodle Fase I).	59
Fig. 34: Accés als espais de comunicació de l'aula virtual (Moodle Fase I).	60
Fig. 35: Missatges del fòrum d'actualitat (Moodle Fase I).	61
Fig. 36: Participants (11 desembre 2011).	65
Fig. 37: Cronograma previst en la proposta del projecte.	69

15. Annexos

ANNEX 1 - Horaris mínims per cicles (Decret 142/2007 i 143/2007)

Horaris mínims per cicles PRIMÀRIA	Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle superior
Llengua i literatura catalana	140 hores	140 hores	140 hores
Llengua i literatura castellana	140 hores	140 hores	140 hores
Estructures lingüístiques comunes	105 hores	70 hores	70 hores
Llengua estrangera	70 hores	105 hores	140 hores
Coneixement del medi natural, social i cultural	140 hores	175 hores	140 hores
Educació artística	70 hores	105 hores	70 hores
Educació física	105 hores	70 hores	70 hores
Matemàtiques	175 hores	175 hores	175 hores
Religió (voluntària)	105 hores	105 hores	105 hores
Educació per a la ciutadania i els drets humans	-	-	35 hores

Horaris mínims per cicles SECUNDÀRIA	1r a 3r	4t
Llengua i literatura catalana	300 hores	105 hores
Llengua i literatura castellana	300 hores	105 hores
Llengua estrangera	280 hores	90 hores
Ciències de la naturalesa	210 hores	-
Ciències socials, geografia i història	210 hores.	70 hores
Educació visual i plàstica	105 hores	-
Educació física:	105 hores	35 hores
Música	105 hores	-
Matemàtiques	245 hores	90 hores
Tecnologies	140 hores	-
Religió (voluntària)	140 hores	35 hores
Educació per a la ciutadania i els drets humans	35 hores	-
Educació eticocívica	-	35 hores
3 optatives	-	70 hores cadascuna

ANNEX 2 - Nombre de docents que han impartit l'àrea de religió catòlica durant el curs 2010-2011 (Font: SIERC):

	NOMBRE DE MESTRES I PROFESSORS			ADREÇA DE LA DELEGACIÓ
	ESO	PRIMÀRIA	TOTAL	
Girona	44	63	107	Bisbat de Girona Plaça del Vi, 2 17004 Girona
Lleida	18	42	60	Avgda. Blondel,11 Lleida
Sant Feliu de Llobregat	74	72	146	Pl. De la Vila, 11 1r. 1a. 08980 Sant Feliu Llobregat
Solsona	13	24	37	Pça de Palau, 2 25280 Solsona
Tarragona	40	80	120	Pça. Palau, 2 43003 Tarragona
Terrassa	67	71	138	Pquia. De Sant Martí c/Sant Martí, 80 08290 Cerdanyola del Vallès
Tortosa	15	47	62	Seminari diocesà Crta. Seminari, 72 43500 Tortosa
Urgell	15	29	44	Palau Episcopal Pati Palau, 1 25700 La Seu d'Urgell
Vic	24	33	57	Casal de l'Església. Era del Firmat, 1-3 08240 Manresa
Barcelona	94	140	234	c/del Bisbe, 5 08002 Barcelona
TOTAL	1005 docents			

ANNEX 3 - Formació equip de treball

FORMACIÓ DEL GRUP DE TREBALL: Materials de religió

Omple les dades que et demanem per poder-te afegir al grup de treball "Materials de religió"
*** Necessari**

NOM i COGNOMS *

CENTRE EDUCATIU *
Indiqueu centre i població; per exemple: Pompeu Fabra (Salt)
CORREU ELECTRÒNIC *
Escriu l'adreça on vols rebre els missatges
ADREÇA XTEC o GMAIL *
Escriu l'adreça que faràs servir per accedir als documents compartits. Ha de ser XTEC o GMAIL

ETAPA EDUCATIVA *
Pots seleccionar més d'una opció

Educació Infantil

Educació Primària

Educació Secundària

Batxillerat

Altres

Estàs donat d'alta a la web de la FECC (www.escolacristiana.org)? *
Cal estar donat d'alta per poder entrar al Moodle on hi ha els materials elaborats.

Sí

No

Quina data i hora prefereixes per a la primera reunió del grup de treball? *

Dimecres 19 d'octubre de 19 a 21 h.

Dissabte 15 d'octubre de 10 a 12 h.

No podré assistir a aquesta primera reunió però vull participar en el grup de treball.

ANNEX 4 - Integrants de l'equip de treball

NOM i COGNOMS	CENTRE EDUCATIU	ETAPA EDUCATIVA
David F.	Caldes de Malavella i Banyoles	ESO
José Antonio B.	Almacelles	ESO-BATX
Merche M.	Barcelona	ESO
Ernest P.	Santa Bàrbara	ESO
Isabel G.	Tarragona	ESO
Albert A.	Barcelona	ESO-BATX
Bàrbara M.	Sabadell	INF-PRI
Pilar G.	Sant Feliu de Guíxols	ESO

ANNEX 5 - Formulari Valoració Unitats Didàctiques

VALORACIÓ UNITATS DIDÀCTIQUES "Materials de religió"

Omple un formulari per a cadascuna de les unitats didàctiques que vulguis valorar.
*** Necessari**

NOM I COGNOMS *

Quina unitat didàctica vols valorar *

5.1 El país de Jesús ▼

A. Grau d'adequació a l'edat dels alumnes *

	1 Totalment d'acord	2 D'acord amb matisos	3 Gens d'acord
Tema de la unitat didàctica	☐	☐	☐
Contingut de les activitats que es proposen als alumnes	☐	☐	☐
Temporització de les activitats	☐	☐	☐
Recursos que s'ofereixen als alumnes	☐	☐	☐

Afegiries continguts (teoria) a l'inici de cada unitat didàctica? *

Sí

No

Observacions: grau d'adequació a l'edat dels alumnes

B. Recursos per als mestres *

	1 Totalment d'acord	2 D'acord amb matisos	3 Gens d'acord
Utilitat dels tutorials eines TIC	☐	☐	☐
Utilitat guies didàctiques	☐	☐	☐
Utilitat fibres treball individual	☐	☐	☐
Utilitat recursos complementaris	☐	☐	☐

Observacions: recursos per als mestres

C. Altres observacions

Utilitza [Documents de Google](#)

[Informe dels abusos](#) - [Condicions del Servei](#) - [Termes addicionals](#)

ANNEX 6 - Correu electrònic: Formació del grup

Benvolguts,

El motiu d'aquest correu és que volem intentar tornar a reactivar el grup de treball per a l'elaboració de materials digitals de religió. A finals del curs passat, va ser impossible fer el que ens havíem proposat en aquella primera reunió. Alguns de vosaltres em vàreu escriure per disculpar la impossibilitat de participar; tot i això, avui també rebreu aquest correu, pensant que potser ara és un millor moment. En cas que no us sigui possible de participar, podeu passar aquest correu a d'altres companys que penseu que sí els podria interessar.

Què us volem proposar? Doncs bé: ara tenim elaborades 12 unitats didàctiques (3 per a cadascun dels cursos que ens vam proposar: 5è, 6è de Primària i 1r, 2n d'ESO). Us les presentarem en una reunió que podria ser el dissabte 15 o el dimecres 19; aquesta reunió durarà unes dues hores, hi haurà una part de formació per veure quines són les possibilitats de les eines tic que hem triat i a continuació presentarem els materials i us explicarem el procediment de treball. Ara, però, ja us avancem una mica com proposem de treballar. Durant el que quedi del primer trimestre, hauríeu de fer una anàlisi crítica d'aquestes 12 unitats: com es poden millorar o enriquir. A partir del segon trimestre, podríem començar, tots junts, a elaborar materials per a un altre trimestre. Tot aquest treball posterior es pot fer virtualment, no caldrà més trobades presencials (potser una cada trimestre).

No poder participar en la reunió no implica quedar exclòs del projecte; tots aquells que creieu que sí que podeu participar en el projecte heu d'omplir aquest [formulari¹⁰](#) (en ell podreu indicar la data que us va millor per la reunió o si no us és possible assitir-hi però sí participar en el grup de treball). Tancarem aquest formulari el 30 de setembre.

Esperem que hi pogueu participar tots. Si teniu algun dubte podeu escriure a la Margarita mguino4@xtec.cat

ANNEX 7 - Correu electrònic: Presentació metodologia de treball

Benvolguts,

Abans de res, voldria agrair-vos la vostra disponibilitat per participar en aquest projecte. Tancat el termini proposat, hem format un grup amb 8 participants: en David, en José Antonio, la Merche, l'Ernest, la Isabel, l'Albert, la Bàrbara i la Pilar. La majoria de vosaltres treballem a secundària; la Bàrbara a Primària. No ha estat possible arribar a un quòrum per a la reunió que volíem fer aquest mes d'octubre, així que, si us sembla bé, ens posem a treballar virtualment i més endavant intentarem trobar-nos "cara a cara".

Què haurem de fer a partir d'ara?

- Doncs, bé, el primer de tot és que tots, excepte la Pilar i la Isabel, us doneu d'alta a la base de dades de la FECC. Heu d'entrar a la seva web <http://www.escolacristiana.org/> i a la columna de l'esquerra clicar a ALTA USUARIS. Ompliu les dades que us demanen i en breu us podré donar d'alta al Moodle on tenim els materials: <http://www3.escolacristiana.org>.

¹⁰ El formulari es pot consultar en línia i també es troba a l'Annex 1 d'aquest informe.

- Un cop pogueu accedir al Moodle dels Materials de religió us trobareu quatre unitats obertes, una per a cada curs (5è, 6è, 1r d'ESO, 2n d'ESO). Podeu visitar-les totes o només algunes. Per a cadascuna de les unitats que volgueu valorar heu d'omplir aquest [formulari](#)¹¹. Quan tots hàgiu pogut valorar aquestes unitats (les que pogueu, de veritat), obrirem quatre unitats més (també 1 per curs). Podeu fer servir sempre el mateix formulari per a cada unitat que volgueu valorar. Tenim 3 blocs d'unitats, intentarem poder-les valorar abans de principis de desembre. Passades les festes nadalenques començarem la segona fase: elaborar entre tots les unitats d'un altre trimestre. Abans de començar aquesta segona fase intentarem convocar de nou la reunió que ara no ha estat possible.

Sigueu tan crítics com us sigui possible; la vostra experiència docent serà fonamental per enriquir aquest material i millorar-lo de cara a la seva utilització a les aules. Per tant, els apartats d'observacions del formulari són els que més ens ajudaran a aquesta millora.

Per a qualsevol dubte o comentari, recordeu que em teniu a l'altra banda del correu electrònic. No dubteu en preguntar o comentar tot allò que sigui necessari. Per confirmar que tots seguim en línia, si us sembla bé, em confirmeu que heu rebut aquest correu quan us hàgiu donat d'alta a la base de dades de la FECC.

I de nou: GRÀCIES A TOTS I A TOTES!!!!

ANNEX 8 - Materials digitals

- **Aula Virtual** - Moodle FECC: www3.escolacristiana.org/moodle

Usuari: visitant

Contrasenya: xxxx-xxxx

- **Google Sites**: <https://sites.google.com/a/xtec.cat/materialsreligio/>
- **Pla Docent**:
<https://docs.google.com/open?id=0B99R6z0Q7WUGNjk3ZDUyMmUtMzM4Zi00YTgzLWFiNmMtZDMwMGRjMGJlOGJm>

¹¹ El formulari es pot consultar en línia i també a l'annex d'aquest informe.